ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

1884

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

[ΙΟΥΛΙΟΣ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6 – ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΦΡ. 8

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 39.
1884

Ἀριθ. 445 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΒ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι γρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1. Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον διευθ. Ἐπὶ τῆς Λέσχ. Πανεπιστημίου 39. 8 Ἰουλίου 1884

ΝΥΜΦΗ ΠΛΟΥΣΙΑ

(Διήγημα. Κατὰ τὸ γαλλικὸν τοῦ P. Mercieux.)

Α'.

— Λοιπόν, ἐτελείωσε. Δὲν τὸν θέλεις καὶ τὸν κ. Δορμίλ. Ἂς πάγῃ καὶ αὐτὸς μὲ τοὺς πολλούς, ὅσους ἠρνήθης ἕως τώρα.

— Ἀγαπητέ μου πάτερ, λυποῦμαι ὅτι σὲ δυσαρεστῶ καὶ πάλιν. Ἀλλ' εἶνε περίεργος σύμπτωσις. Κανεὶς ἀφ' ὅσους μὲ ἠθέλησαν δὲν εἶχε τὸ προτέρημα νὰ μοῦ ἀρέσῃ.

— Μήπως ὀνειρεύεσαι τὰ ἀδύνατα;

— Ἓν μόνον ὀνειρεύομαι, ν' ἀγαπῶ τὸν ἄνδρα, τὸν ὁποῖον θὰ νυμφευθῶ, καὶ νὰ ἔχω πεποίθησιν ὅτι μ' ἀγαπᾷ. Ἂν αὐτὸ εἶνε χίμαιρα, παραιτοῦμαι τοῦ γάμου.

— Αὐτά, ἀγάπη μου, τὰ λέγουν ὅλα τὰ κορίτσια, ἑνόσῳ εἶνε ἀνήλικα.

— Εἰς ὀλίγους μῆνας γίνομαι ἐνήλικος. Δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ μὲ μέμφεσαι δι' αὐτό.

— Νὰ σὲ μέμφωμαι, κόρη μου! Καὶ δὲν ἐννοεῖς ὅτι θὰ ἐπεθύμουν μάλιστα νὰ σταματήσω τὸν χρόνον αὐτόν, ὅστις φέρει διὰ σὲ τὰ ὡραιότερα τῆς ἡλικίας σου ἔτη, προσεγγίζει δὲ τὴν στιγμήν, κατ' ἣν θὰ σὲ ἀποχωρισθῶ; Δι' αὐτὸ ἤθελα νὰ σκεφθῇς ὡρίμως περὶ γάμου.

— Ἀλλά, παππάκη, δι' αὐτὸ ἴσα ἴσα, διότι σκέπτομαι ὡρίμως, δυσκολεύομαι ν' ἀποφασίσω. Ἂν ἤμουν ἀνήρ, τὸ πρᾶγμα θὰ ἦτον ἀλλέως. Θὰ ἤρκει τότε,—καθὼς ἀρκεῖ, φαίνεται, σήμερον—νὰ εἶχα χορεύσει μὲ μίαν νεάνιδα, ἡ ὁποία νὰ νὰ ἔχῃ ἀμυγδαλωτοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ μύτην εὔμορφην ἢ ὡραῖον λευκὸν χρῶμα ἢ κομψὸν ἀνάστημα, —καὶ προῖκα, ἐννοεῖται, κομψὴν —διὰ νὰ πεισθῶ, χωρὶς ἄλλην ἐξέτασιν, ὅτι ὁ Θεὸς τὴν ἐδημιούργησε δι' ἐμέ, καὶ ὅτι εἴμεθα προωρισμένοι νὰ ζήσωμεν ὁμοῦ ζωὴν μακάρων. Ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι, βλέπεις, κόρη ἀπαιτητική, καὶ θέλω νὰ γνωρίσω τὸν ἄνδρα τὸν ὁποῖον θὰ νυμφευθῶ. Θὰ ὁμολογήσης δέ, ὑποθέτω, ὅτι εἷς στρόβιλος καὶ εἷς ἀντίχορος δὲν ἀρκοῦν εἰς ἀπάδειξιν τῶν ἠθικῶν προτερημάτων ἑνὸς μελλονύμφου.

— Ἐλά τώρα, Μαρκέλλα, αἰωνίως θ' ἀστειεύεσαι; Δὲν ἔχεις πλήρη ἐλευθερίαν νὰ σπουδάσῃς ἕνα μνηστῆρα, ἀρκεῖ νὰ μὴ τὸν ἀπορρίψῃς ἐκ πρώτης ὄψεως;

— Ὤ, βεβαιότατα! Θὰ ἠδυνάμην ἐξαίρετα νὰ διέλθω μαζύ σου ἑσπέρας τινάς, καθ' ἃς θὰ προσεπάθει νὰ κρύψῃ τὰ ἐλαττώματά του, νὰ μὴ προφέρῃ λέξιν, ἡ ὁποία ἠδύνατο νὰ μὲ δυσαρεστήσῃ καὶ νὰ θαυμάσῃ ὅ,τι δήποτε θὰ μοῦ ἤρχετο νὰ σκεφθῶ, νὰ εἴπω ἢ νὰ κάμω. Τὴν θεατρικὴν αὐτὴν παράστασιν τὴν ἀπήλαυσα πολλάκις, ἀλλ' ἔκλεισα τὴν σκηνὴν πρὶν ἀρχίσῃ τὸ δρᾶμα. Ἠσθανόμην ὅτι κατήντων νευρικὴ καὶ ἀνυπόφορος· ἤρχιζα μάλιστα ν' ἀποστρέφωμαι τὸν ἄνθρωπον, ὅστις μ' ἔλεγε μόνον κολακείας, ἀντὶ νὰ μοῦ ἐκφρασθῇ εἰλικρινῶς τὴν περὶ ἐμοῦ ἰδέαν του. Τοῦ κακοῦ, πάτερ μου! ὅτι καὶ ἂν κάμω, εἶμαι πεπεισμένη, ὅτι ἂν ἀφήσῃς ἐν μόνον μηδενικὸν ἀπὸ τὸ φοβερὸν ποσόν, τὸ ὁποῖον μοῦ δίδεις προῖκα, ἡ μικρά μου προσωπικότης θὰ ἔχανεν ἀμέσως τὸ μέγιστον τῶν θελγήτρων της, καὶ θὰ καθίστατο ἀπαρατήρητος, ἀντὶ νὰ ἐπιζητῆται καὶ νὰ κολακεύεται, ὅπως τώρα συμβαίνει.

— Ἀδικεῖς τὸν ἑαυτόν σου. Ἐκτὸς τῆς πατρικῆς μου φιλοτιμίας, τὴν ὁποίαν λησμονῶ, δὲν βλέπω πολλὰς νεάνιδας αἱ ὁποῖαι εἰμποροῦν νὰ παραβληθοῦν μαζύ σου. Εἶσαι εὔμορφη, εὐφυής, καλοανεθρεμμένη. . . .

— Φθάνει, παρακαλῶ. Εἶν' ἐντελῶς περιττὸν νὰ πανηγυρίζῃς τὸν ἑαυτόν σου.

— Τὸν ἑαυτόν μου;

— Δὲν λέγει ὅλος ὁ κόσμος ὅτι σοῦ ὁμοιάζω; Ἂν ἦμαι εὔμορφη, θὰ εἰπῇ ὅτι καὶ ὁ πατὴρ τοῦ ὁποίου εἶμαι ὁμοίωμα, δὲν εἶνε ἄσχημος· ἂν εἶμαι καλοαναθρεμμένη, θὰ εἰπῇ ὅτι ὁ ἐξαίρετος πατήρ μου ἐπεμελήθη πολὺ τὴν ἀνατροφήν μου. Θὰ ὁμολογήσῃς, ὅτι τοιούτους ἐπαίνους δὲν κάμνει κανεὶς εἰς τὸν ἑαυτόν του.

— Σιώπα, κακόπαιδο! Εἶσαι ἀνυπόφορη, καὶ δὲν κατορθώνω ποτὲ νὰ σὲ μαλώσω καθὼς σοῦ πρέπει. Ἐλά, καλή μου κόρη, σ' ἐξορκίζω! Μὴ περιμένῃς νὰ κωφαθῶ καὶ νὰ τυφλωθῶ, διὰ νὰ μοῦ κάμῃς ἐγγόνους τοὺς ὁποίους δὲν θὰ εἰμπορῶ πλέον ν' ἀκούω. Ἂν σὲ ἀνέθρεψα καλά, μὴ μὲ κάμῃς νὰ μετανοήσω, ὅτι μέρος τῆς καλῆς σου ἀνατροφῆς ὑπῆρξε καὶ ὑπερβολικὴ ἴσως ἐλευθερία κρίσεως.

— Ἂν ἀρχίσῃς, παππάκη μου, μὲ τὰ αἰσθήματα, δὲν ἀστειεύομαι πλέον. Ὄχι, δὲν θέλω νὰ μετανοήσῃς, ὅτι μὲ μετεχειρίσθης, ἅμα ἠσθάνθην τὸ λογικόν μου, ὡς φίλην μᾶλλον, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνεπιστεύθης ὅλας σου τὰς χαρὰς καὶ ὅλας σου τὰς μερίμνας. Μὲ ἠγάπησες τόσον, ὥστε, ἀπὸ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, δὲν ἠσθάνθην τὸ κενὸν τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀφίσει κύκλω μου ὁ θάνατος τῆς μητρός μου. Εἰμ' ἕτοιμη μὴ νὰ κάμω πᾶσαν θυσίαν, διὰ νὰ σὲ ἴδω εὐτυχῆ. Εἰπέ μου ὅτι εἶσαι πεπεισμένος, ὅτι ὁ κ. Δορμίλ θὰ εἶνε καλὸς σύζυγος καὶ ἰδίως ἐξαίρετος γαμβρός, καὶ τοῦ δίδω τὴν χεῖρά μου χωρὶς ἐνθουσιασμόν, εἶνε ἀληθές, ἀλλὰ καὶ χωρὶς δισταγμόν.

— Θεὸς φυλάξῃ νὰ σοῦ συμβουλεύσω γάμον ὑπὸ τοιούτους ὅρους. Δὲν εἶμαι γέρων ἐγωϊστής καὶ διὰ νὰ σοῦ τὸ ἀποδείξω, ἀναλαμβάνω τὴν ἐπίσημον ὑποχρέωσιν νὰ μὴ σοῦ ὑποδείξω πλέον, ἀπὸ σήμερον, κανένα γαμβρόν. Ζήτησε μόνη σου τὸν φοίνικα. Δός μου ὅμως τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι, ἅμα νομίσῃς ὅτι τὸν εὗρες, θὰ μὲ εἰδοποιήσῃς, καὶ θὰ μὲ ἀφήσῃς νὰ ἐξετάσω τὰ περὶ αὐτοῦ, καὶ θ' ἀποδεχθῇς τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐξετάσεώς μου.

— Τὸ ὁρκίζομαι.

— Δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ὑπόσχεσίν σου. Τώρα πρέπει νὰ γράψω εἰς αὐτὸν τὸν πτωχὸν Δορμίλ.

— Μὴν ἀνησυχῇς, καλέ μου, τόσον πολὺ δι' αὐτόν. Νομίζω ὅτι ἡ πληγή του δὲν εἶνε ἀθεράπευτος. Ἡ φιλοτιμία του μόνον θὰ προσβληθῇ. Ξεύρεις ὅτι εἶνε φοβερὸν πρᾶγμα ν' ἀξίζῃ μία κόρη ἓν ἑκατομμύριον ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ πολλὰ ἄλλα εἰς τὸ μέλλον;

— Φοβερόν, ἀληθῶς!

— Γέλα καὶ περιγέλα με ὅσον θέλεις. Ὁμολογῶ, βεβαίως, ὅτι ἡ μεγάλη αὐτὴ περιουσία ἔχει καὶ τὰ καλά της. Ἀλλά, προκειμένου περὶ τοῦ γάμου μου, θὰ ἐπεθύμουν νὰ μὴν ἔχω ὀβολὸν διὰ νὰ ἔχω τὴν βεβαιότητα ὅτι ἐμπνέω ἀληθὲς καὶ ἀφιλοκερδὲς αἴσθημα. Ὑπάρχει μεγαλειτέρα ταπείνωσις καὶ σκληρότερα ἀπογοήτευσις ἄλλης παρὰ ν' ἀνακαλύψῃ τις — ὅταν ἦνε ἀργὰ πλέον — ὅτι τὸ χρηματοκιβώτιον μόνον ἐνέπνεεν ὅλας τὰς ἐρωτικὰς διαβεβαιώσεις, τὰς ὁποίας ἐνόμιζεν ὅτι ἀπευείνοντο εἰς αὐτήν; Μοῦ ἔρχεται πολλάκις ὄρεξις νὰ μεταμφιεσθῶ, ὡς ἡρωὶς τοῦ ἀρχαίου δράματος, νὰ γείνω ποιμενίς, καὶ νὰ μεταβῶ εἰς τοὺς ἀγρούς, διὰ νὰ ἰδῶ ἂν θὰ ἠμαι πάντοτε τόσον μαγευτική καὶ ὑπὸ τὸ νέον μου σχῆμα.

— Στοιχηματίζω ὅτι θὰ ἐτρέλλαινες ὅλους τοὺς βοσκοὺς καὶ τοὺς ἐργάτας τῶν περιχώρων. Μὴ τυχὸν σκέπτεσαι νὰ ἐκλέξῃς μεταξὺ αὐτῶν τὸν μέλλοντα γαμβρόν μου; Ἂς μοῦ λείπῃ! προτιμῶ τὸν Δορμίλ.

— Τί ἀπεικής εἶσαι νὰ μὴ θυμώνῃς μὲ τὰς ἀνοησίας τὰς ὁποίας σοῦ λέγω! Ἠξεύρεις ὅμως ὅτι κατὰ βάθος εἶμαι πολὺ λογική;

— Πάρα πολύ, κόρη μου. Εἰς τὴν ἡλικίαν σου συνήθως, δὲν ἀναλύουν τὰ πράγματα τόσον πολύ, καὶ ἐπικρατεῖ μᾶλλον ἡ πρώτη καὶ στιγμιαία ἐντύπωσις.

— Διὰ νὰ ἐπέλθῃ κατόπιν ἰσόβιος μετάνοια. Νὰ σοῦ εἰπῶ, παππάκη; Ἔπρεπε νὰ μὲ νυμφεύσῃς ὅταν ἤμην δεκαεξ ἐτῶν, πρὶν ἰδῶ τὸν γάμον τῆς πτωχῆς ἐξαδέλφης μου Γεωργίας. Αὐτός μ' ἔκαμε δύσπιστον. Ἔδωκεν ἡ πτωχὴ ὅλην της τὴν καρδίαν εἰς τὸν μνηστῆρά της. Ἦτο πεπεισμένη — καὶ τὸ ἐπιστεύσαμεν ὅλοι μας — ὅτι τὴν ἐλάτρευε, καὶ ὅτι ἔμελλον ταχέως νὰ πραγματοποιηθοῦν ὅλα τὰ περὶ εὐτυχίας ὄνειρά της. Μετὰ τρία μόλις ἔτη, πτωχεία καὶ χωρισμός. Δὲν εἶνε φοβερόν;

— Ἀλήθεια, εἶνε ἱστορία λυπηρά. Ἀλλὰ διατί ἐνθυμεῖσαι αὐτήν, ἐνῷ ἔχεις κύκλω σου τόσους νεονύμφους, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εὐτυχεῖς. Τὸ κατ' ἐμὲ τὰ ὀλίγα ἔτη τὰ ὁποῖα ἔζησα μὲ τὴν μητέρα σου, ἦσαν ἐπίγειος παράδεισος. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ἐπιθυμῶ νὰ σὲ ἰδῶ εὐτυχῆ, ὅπως εὐτυχήσαμεν ἡμεῖς.

Ἡ Μαρκέλλα ἐκάθισεν ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ πατρός της, τὸν ἐνηγκαλίσθη καὶ τῷ εἶπε δακρύουσα:

— Δεῖξέ μου ἕνα ὅμοιόν σου, καὶ βλέπεις ἂν διστάζω.

— Σιώπα, ζαχαρόγλωσση, σιώπα. Αἱ κολακεῖαί σου δὲν μοῦ κάμνουν ἐντύπωσιν. Ἔπειτα ὡρκίσθην νὰ μὴ σοῦ προτείνω πλέον κανένα. Ἀνακάλυψε σὺ μόνη σου τὸν ἥρωα τοῦ μέλλοντος. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἡ ἅμαξα εἶνε ζευγμένη· ἔλα νὰ κάμωμεν ἕνα γῦρον εἰς τὸ δάσος ἕως τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος.

Β'.

Ἡ Μαρκέλλα Δαρλεμὼν εἶχε — πρέπει νὰ τ' ὁμολογήσωμεν, — τὸ δικαίωμα νὰ φαίνεται δύσκολος, οὐδεμίαν δ' ἔλεγεν ὑπερβολὴν ὁ πατήρ της, βεβαιῶν ὅτι ὀλίγαι νεάνιδες ἠδύναντο νὰ παραβληθῶσι πρὸς αὐτήν. Ἦτο ὑψηλὴ καὶ θαυμασίως εὔσωμος. Καίτοι οἱ ὀφθαλμοί της, αἱ ὀφρῦς καὶ ἡ κόμη ἦσαν βαθέος μελανοῦ χρώματος, ἡ φυσιογνωμία της εἶχεν ἄφατον ἐν ἠρεμίᾳ γλυκύτητα· διότι αἱ βλεφαρίδες της ἦσαν μακραὶ καὶ ἀνατολικῶς προμήκη τὰ βλέφαρά της. Ἡ ῥὶς της ἦτο μικρά· τὸ στόμα της, περίφρον συνήθως, ἀπεβαίνε λατρευτὸν ὁσάκις ἐμειδία, ἡ δὲ λεπτότης τοῦ ἄνω χείλους της κατήλεγχε τὸ πνεῦμα αὐτῆς. Ἄφθονος οὖλη καὶ ἀπαλὴ κόμη ἐπέστεφε τὴν περίεργον αὐτὴν καὶ ὡραιοτάτην κεφαλήν. Χαρακτὴρ εὐθὺς καὶ ἰσχυρός· φύσις εἰλικρινὴς ἀποστρεφομένη τὰς περιστροφὰς καὶ τὰ κοινωνικὰ ψεύδη· διάνοια μορφωμένη, πνεῦμα αὐτόβουλον, διαρκὴς εὐθυμία, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀπειρος ἀγαθότης· τοιαῦτα ἦσαν τὰ θέλγητρα, ἅτινα ἐδέσμευον παρ' αὐτῇ ὅσους εἵλκυεν ἡ καλλονή της.

Εἶχε μὲν κ' ἐλαφρᾶς τινας σκιὰς ἡ εἰκὼν· διότι ἡ ἀπόλυτος τῆς κόρης εἰλικρίνεια μετέπιπτεν ἐνίοτε εἰς τραχύτητα. Ἀλλ' ὁσάκις τοῦτο σπανίως συνέβαινεν, ἡ εὔχαρις νεᾶνις τοσοῦτον ἐρασμίως ἐπηνώρθου τὸ σφάλμα της, τόσον εἰλικρινῶς ἐλυπεῖτο δι' αὐτὸ καὶ τόσον ἀπεριστρόφως τὸ ἐξωμολογεῖτο, ὥστε ἀδύνατος ἦτο οἱαδήποτε κατ' αὐτῆς μνησικακία.

Ἴσως εἶχε καὶ πως πλείονα παρρησίαν ἢ ὅση ἐπετρέπετο ἄλλοτε εἰς νεάνιδα· ἴσως περὶ τινων πραγμάτων εἶχεν ἰδέας ἐδραίας καὶ ἀμεταβλήτους. Ἀλλὰ τούτου ἀφορμὴ ἦτο ἡ ἀνατροφή της. Ὁ κ. Δαρλεμὼν οὐδέποτε εἶχεν ἀπομακρυνθῆ τῆς θυγατρός του. Μὴ θέλων ν' ἀντικαταστήσῃ διὰ ξένης τὴν ἐλλείπουσαν μητρικὴν ἐποπτείαν, εἶχεν οὕτω ῥυθμίσει τὰ τοῦ βίου του, ὥστε ν' ἀφιεροῖ εἰς τὸ τέκνον του πᾶσαν ὥραν, ἥτις ἐπερίσσευεν ἀπὸ τῆς ἐργασίας του.

Ἅμα ὡς ηὐξήθη ὀλίγον ἡ Μαρκέλλα, προσεπάθησε νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐντελεστέραν οἰκοδέσποιναν. Δωδεκαέτις μόλις, προήδρευε μεγάλου γεύματος, σοβαρὰ ὡς μικρὰ γυνή.

Πᾶσαν πρωΐαν τὴν ὀγδόην ὥραν εἰσήρχετο εἰς τοῦ πατρός της. Ὡμίλουν οἱ δύο, ὡρίζον τὴν χρῆσιν τῆς ἡμέρας, καὶ ὁ κ. Δαρλεμὼν μετὰ μητρικῆς ἀληθοῦς προσηνείας ἀπέτεινεν εἰς τὴν θυγατέρα του ὅσας ἐνόμιζεν ἀναγκαίας παρατηρήσεις. Εἶτα παρήρχοντο πρὸ αὐτῆς οἱ ὑπηρέται κ' ἐλάμβανον τὰς διαταγάς της. Οὕτω δέ, μετά τινα λάθη, ἅτινα ἐνόμισεν ἀναγκαῖα ὁ πατήρ της, ἡ Μαρκέλλα εἶχε καταστῆ λίαν ἔμπειρος καὶ ἤσκει θαυμασίως τὴν λαχοῦσαν αὐτῇ μερίδα διοικήσεως.

Τὰ τραπεζιτικὰ γραφεῖα κατεῖχον τὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Προβηγκίας δώματα τοῦ οἴκου. Τὸ μέγαρον δέ, ὅπερ κατῴκουν ὁ κύριος καὶ ἡ δεσποινὶς Δαρλεμών, ἔκειτο εἰς τὸ βάθος τῆς αὐλῆς κ' ἔβλεπεν ἐπὶ ὡραίου κήπου, ἐν ᾧ ἠγείρετο θερμοκήπιον καταλεγόμενον μεταξὺ τῶν σπανιωτάτων ἐν Παρισίοις.

Τὴν ἐννάτην ὥραν ὁ κ. Δαρλεμὼν ἀπήρχετο εἰς τὰς ὑποθέσεις του, ἡ δὲ Μαρκέλλα εἰργάζετο μετὰ τῆς παιδαγωγοῦ της, τῆς Μὶς Βιργινίας Λώμβεϋ· τὸν πατέρα της ἐπανέβλεπε κατὰ τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος, εἶτα δέ, μετὰ τὴν τετάρτην ὥραν ἦτο ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὸν ἀφιερωμένη. Αἱ ὧραι ἐκεῖναι ἦσαν δι' αὐτὴν αἱ καλλίτεραι τῆς ἡμέρας. Ἐξήρχοντο πάντοτε ὁμοῦ, πεζοί, ἔφιπποι ἢ ἐφ' ἁμάξης· καὶ ὁ μὲν πατὴρ διηγεῖτο πᾶν ὅ,τι ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύνατο νὰ διαφέρῃ τὴν θυγατέρα του καὶ ν' ἀναπτύσσῃ τὴν διάνοιάν της· ἐκείνη δὲ τῷ ἔλεγε τὰ ἀπὸ τοῦ γεύματος ἐν τῇ οἰκίᾳ συμβάντα. Εἶχεν ἀπόλυτον εἰς αὐτὸν ἐμπιστοσύνην καὶ ἀδιστάκτως τῷ ἀπεκάλυπτε καὶ τὰ ἐλάχιστα τῶν διανοημάτων της.

Οὕτως ἡ νεαρὰ κόρη, λατρευομένη ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς παιδαγωγοῦ της, ἥτις πρὸ πολλοῦ ἤδη εἶχε μεταβληθῆ ἀπὸ διδασκάλου εἰς σύντροφον καὶ φίλην, περικυκλουμένη ὑπὸ πάσης ἀπολαύσεως, ἣν δύναται νὰ παράσχῃ πλοῦτος πολύς, νοημόνως διεπόμενος, συνησθάνετο καὶ ἐξετίμα πληρέστατα τὸν ἐν τῷ βίῳ ἀγαθὸν αὐτῆς κλῆρον.

Ὁ κ. Δαρλεμὼν εἶχεν ἀγοράσει διὰ τὴν κόρην του χαριεστάτην ἀγροτικὴν οἰκίαν ἐν Βὶλλ-Δαβραί, ὅπου διήγον τὸ θέρος, περιτρέχοντες ἔφιπποι πᾶσαν πρωΐαν τὰ κύκλῳ δάση. Ὁ τραπεζίτης ἐλησμόνει ἐκεῖ τὰς ἐργασίας του καὶ ἀπήρχετο εἰς Παρισίους μόνον μετὰ τὸ πρόγευμα. Ἦτο δ' εὐτυχὴς θεραπεύων καὶ τὴν ἐλαχίστην τῆς θυγατρός του ἐπιθυμίαν. Μίαν μόνην λέξιν ἂν ἔλεγεν ἐκείνη, ἠγόραζεν αὐτὸς εἰκόνα μεγάλου καλλιτέχνου, ἢ ἀνεκούφιζε πενομένην οἰκογένειαν ὑπὲρ ἧς ἡ Μαρκέλλα διεφέρετο. Ἔπρεπε δ' ἀληθῶς νὰ ἔχῃ αὕτη ἐξαίρετον φύσιν, ὥστε νὰ μὴ τὴν βλάψῃ ἡ μεγάλη ἐκείνη εὐτυχία. Ἀπήλαυεν αὐτῆς κ' ἐφοβεῖτο μὴ τὴν στερηθῇ. Οὐδέποτε, διενοεῖτο, ἤθελε τύχει παρὰ συζύγου τῆς ἐντελοῦς ἐκείνης ἀφοσιώσεως, τῆς εὐμενοῦς καὶ τρυφερᾶς στοργῆς, ἃς εἶχεν ἀσφαλεῖς πάντοτε καὶ βεβαίας παρὰ τοῦ πατρός της.

Γ'.

— Ἐνθυμεῖσαι, καλέ, εἶπε πρωΐαν τινὰ ἡ Μαρκέλλα εἰς τὸν πατέρα της, τὴν κυρίαν Δεσκλοβέλ, τὴν ἀξιαγάπητον ἐκείνην γυναῖκα, πεντηκοντούτιδα περίπου, τὴν ὁποίαν ἐγνωρίσαμεν εἰς τὸ Λουσόν;

— Τὴν ἐνθυμοῦμαι λαμπρά, ἀγαπητή μου. Δὲν τὴν ἐπανείδαμεν τὸν ἑπόμενον χειμῶνα εἰς Παρισίους;

— Ναί· εἶχεν ἀφήσει δι' ἕνα μῆνα τὸ κτῆμά της εἰς τὴν Βρετανίαν καὶ ἦλθε νὰ μᾶς ἴδῃ. Ἔκτοτε ἐλάμβανα πότε καὶ πότε γράμματά της πλήρη ἀγαθότητος καὶ στοργῆς, καὶ τῆς ἀπήντων πάντοτε τακτικά, διότι μὲ εἶχε μαγεύσει.

— Κ' ἐμὲ τὸ ἴδιον ἴσως διότι μοῦ ἔλεγε τόσα καλὰ διὰ σέ. Ἀλλὰ πόθεν ὁ λόγος περὶ αὐτῆς;

— Ἔλαβα πρὸ μικροῦ γράμμα της, τὸ ὁποῖον μὲ κατελύπησε. Μοῦ γράφει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀναθέσει μὲ πλήρη ἐμπιστοσύνην τὰς ὑποθέσεις της, ἔφυγε πρὸ ἑνὸς μηνὸς μὲ ὅλην της τὴν περιουσίαν. Ἕως τώρα δὲν κατωρθώθη νὰ συλληφθῇ ὁ κλέπτης, καὶ ἡ ταλαίπωρος γυνὴ εἶνε κατεστραμμένη, καὶ ὑποχρεοῦται νὰ πωλήσῃ τὸ κτῆμα, ὅπου κατοικεῖ ἀφ' ὅτου ἐγεννήθη.

— Δὲν ἔχει τέκνα;

— Ἔχει ἕνα υἱόν. Ὅταν τὴν εἴδαμεν εἰς τὸ Λουσὸν καὶ εἰς Παρισίους, ὁ υἱός της περιηγεῖτο τὸν κόσμον μ' ἕνα φίλον του. Τὸν υἱὸν αὐτὸν τὸν λατρεύει ἡ μήτηρ του, καὶ ὅταν τὸν συλλογίζεται, μοῦ γράφει, αἰσθάνεται πολὺ βαρύτερον τὸ ἀτύχημά της. Διὰ νὰ μὴν ἀπομακρυνθῇ τῆς μητρός

του, ἤτις, νέα χήρα εἰκοσιπέντε ἐτῶν, ἀφιερώθη ἐντελῶς εἰς αὐτόν, ἔζησεν ἕως τόρα ὡς ἀγροτικὸς εὐγενής, καλλιεργῶν τὰς γαίας του, κυνηγῶν, ἁλιεύων καὶ περιηγούμενος.

— Ἔζησε δηλαδὴ ὡς πλούσιος ἀργός.

— Πιθανόν. Τόρα ὅμως πρέπει ν' ἀλλάξῃ ζωήν. Ἡ κ. Δεσκλοβὲλ μ' ἐρωτᾷ, ἂν δὲν σοῦ εἶνε δυνατὸν νὰ δώσῃς μικράν τινα θέσιν εἰς τὸ κατάστημά σου εἰς τὸν υἱόν της. Ὅσον μικρὰ καὶ ἂν ἦνε, θὰ τὴν δεχθῇ μὲ χαράν. Εἶνε πολὺ ἱκανός, μοῦ γράφει.

— Χμ! Δὲν ἔχω μεγάλην πεποίθησιν εἰς τοὺς νεαροὺς αὐτοὺς εὐγενεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν ἀργοὶ τὰ καλλίτερα ἔτη τῆς νεότητός των, καὶ ἀνακαλύπτουν ἔξαφνα ὅτι ἔχουν ἔκτακτον κλῆσιν διὰ τὸ ἐμπόριον.

— Ἔλα, παππάκη, μὴ κάμνῃς τὸν κακόν. Διατί τάχα νὰ μὴ σοῦ ἦνε ὠφέλιμος αὐτὸς ὁ νέος; Ἐξ ὅσων μοῦ γράφει ἡ μήτηρ του, ἐταξείδευσε πολὺ καὶ ὁμιλεῖ ὅλας τὰς γλώσσας: γερμανικά, ἀγγλικά, ἰταλικά, ἱσπανικά, . . . ξεύρω 'γώ; ἴσως καὶ κινέζικα. Ἔπειτα δὲν σοῦ ζητοῦν ἄλλο τίποτε, ἢ μόνον νὰ τὸν παραλάβῃς ὑπὸ δοκιμήν.

— Κ' ἔπειτα, ἂν ἡ δοκιμὴ δὲν μ' εὐχαριστήσῃ, τί νὰ εἰπῶ τῆς μητρός του, ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ βεβαίως φοβερὰν ἰδέαν περὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ υἱοῦ της;

— Ἤκουσα πολλάκις κάποιον σοφὸν φίλον μου, ὀνομαζόμενον Δαρλεμών, νὰ λέγῃ, ὅτι ἀδύνατον εἶνε νὰ γείνῃ καλὸν εἰς τὸν κόσμον, ἂν ἐμποδίζεταί τις ἀπὸ τὰς δυσκολίας τοῦ μέλλοντος. Ἀλήθεια, παππάκη, θὰ ἤμουν πολὺ εὐτυχὴς ἂν ἠμποροῦσες νὰ κάμῃς τίποτε πρὸς ἀνακούφισιν τῆς πτωχῆς αὐτῆς γυναικός. Ἡ ἰδέα ὅτι εἶνε δυστυχὴς μοῦ προξενεῖ ἀληθῆ λύπην· τὴν ἐγνώρισα πάντοτε τόσον φαιδράν, ἐρασμίαν, ἀσχολουμένην περὶ τῆς εὐχαριστήσεως τῶν ἄλλων, καὶ νέαν ἀκόμη, κατὰ τὴν μορφὴν καὶ τὴν ψυχήν, μ' ὅλας τὰς λευκάς της τρίχας.

— Ἀγαπητή μου κόρη, ἀπ' αὐτὸ ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃς. Ἀφοῦ τόσον ἐνδιαφέρεσαι, τὸ ζήτημα εἶνε κατ' ἀρχὴν λελυμένον. Δὲν ἠξεύρω τί θὰ κάμω αὐτὸν τὸν κύριον. Γράψε ὅμως τῆς μητρός του νὰ μοῦ τὸν στείλῃ.

— Εὐχαριστῶ, παππάκη. Ἤμουν τόσον βεβαία περὶ τῆς ἀπαντήσεώς σου, ὥστε ἡ ἐπιστολή μου εἶνε ἤδη ἀρχισμένη.

— Μέγα θαῦμα, μὰ τὴν ἀλήθειαν! Ὡς νὰ μὴ ἠξεύρες, ὅτι μὲ καταφέρεις πάντοτε νὰ κάμνω τὸ θέλημά σου. Δὲν ἔχει ἄλλας διαταγὰς διὰ σήμερον ἡ δεσποινίς;

— Ὦ! ἡ δεσποινὶς ἔχει καὶ μίαν ἄλλην ἰδέαν ἀκόμη. Δὲν ἠξεύρει μόνον, ἂν ἠμπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ.

— Λέγε ὁπωσδήποτε.

— Ἰδού, καλέ μου, τί εἶνε. Σὲ ἤκουσα πολλάκις νὰ λέγῃς αὐτὴν τὴν ἄνοιξιν, ὅτι θ' ἀπεφάσιζες τέλος πάντων ν' ἀναπαυθῇς· ὀλίγον, ὅτι αἱ ὑποθέσεις σου ἦσαν τοιουτοτρόπως τακτοποιημέναι, ὥστε θὰ κατώρθωνες τοῦ λοιποῦ νὰ τὰς ἀφίνῃς ὀλίγον καιρὸν χωρὶς ζημίαν, καὶ ὅτι πολὺ ἤθελες ν' ἀγοράσῃς κανὲν κτῆμα μακρὰν τῶν Παρισίων, διὰ νὰ κόμνῃς ἐκεῖ τὰς διακοπάς σου. Ἀλήθεια;

— Ἀληθέστατα. Καὶ συμπεραίνεις;

— Ὅτι ἂν ἐπηγαίναμεν νὰ κάμωμεν ἕνα γῦρον εἰς τὴν Βρετάνην, θὰ ἐβλέπαμεν τὸν πύργον τῆς Κυρίας Δεσκλοβὲλ, καὶ ὃν κατὰ τύχην μᾶς ἤρεσκε. . . . .

— Κύτταξε, κύτταξε! τί βαθεῖς πολιτικοὺς συνδυασμοὺς κατορθώνουν αἱ σημερινὰ νεάνιδες! Καὶ ποῦ κεῖται ὁ περίφημος αὐτὸς πύργος;

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ σοῦ δώσω λεπτομερείας. Ὅ,τι μόνον γνωρίζω, εἶνε ὅτι ἐπιγράφω τὰ γράμματά μου εἰς τὸ κτῆμα Κερμάς, διὰ τοῦ Κογκαρνώ, εἰς Φινιστέριον.

— Διὰ τοῦ Κογκαρνώ; Λαμπρά! Αἱ πληροφορίαι σου μυρίζουν κἄπως ψάρι παστόν, καὶ ἡ μυρωδιὰ αὐτὴ μὲ πείθει. Πότε ἀναχωροῦμεν;

— Μὲ περιπαίζεις ἢ σοβαρὰ ὁμιλεῖς;

— Σοβαρώτατα. Δεκαπέντε ἡμερῶν ἐκδρομὴ εἰς τὴν Βρετάνην μαζί σου θὰ μ' εὐχαριστήσῃ πολὺ καὶ θὰ μοῦ κάμῃ καὶ καλόν. Ἕνα μόνον ὅρον σοῦ θέτω. Ἐπειδὴ πιθανὸν εἶνε ὅτι τὸ κτῆμα αὐτὸ δὲν θὰ μοῦ ἀρέσῃ, μὴ γράψῃς τίποτε περὶ τῶν σχεδίων σου εἰς τὴν κυρίαν Δεσκλοβέλ.

— Πολὺ καλά.

— Γράψε της μόνον, ὅτι τὸ γράμμα της ἔφθασε καθ' ἣν στιγμὴν ἐσχεδιάζαμεν μίαν μικρὰν ἐκδρομὴν εἰς τὴν Βρετάνην καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ὑπάγωμεν νὰ τὴν ἰδῶμεν. Ἠμπορεῖς δὲ νὰ προσθέσῃς, ὅτι θὰ ὁμιλήσω μὲ τὸν υἱόν της, καὶ ὅτι εἶμαι διατεθειμένος νὰ τὸν δεχθῶ. Ὅταν δὲ φθάσωμεν ἐκεῖ, οὐδὲ λέξιν! Δὲν πρέπει νὰ γεννήσωμεν ἐλπίδας, αἱ ὁποῖαι πιθανὸν νὰ μὴ πραγματοποιηθοῦν.

— Ἠξεύρεις ὅτι πατὴρ ὅμοιός σου δὲν ὑπῆρξεν ἄλλος; Κ' ἔπειτα ἀπορεῖς ὅτι δὲν ἀποφασίζω νὰ ὑποδουλωθῶ εἰς σύζυγον!

— Τότε λοιπὸν πρέπει ν' ἀλλάξω.

— Δοκίμασε, ἂν ἠμπορῇς.

Καὶ ἡ Μακκέλλα, χαίρουσα ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ της, ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἵνα γράψῃ εἰς τὴν κ. Δεσκλοβέλ.

Μετὰ μίαν ἑβδομάδα ὁ κ. Δαρλεμὼν καὶ ἡ θυγάτηρ του ἀνεχώρουν διὰ τὸ Κεμπὲρ. Τὸ ταξείδιόν των ἦτο ἀληθὴς ἐκδρομή· εἶχεν ἕκαστος τὸν ὁδοιπορικόν του σάκκον μόνον, οὐδεμία δὲ θαλαμηπόλος τοὺς συνώδευε. Τὴν ἁπλότητα ταύτην ἰδίως ἀπῄτησεν ὁ κ. Δαρλεμών. Εἶχον δὲ τὸ εὐτύχημα νὰ φθάσωσιν εἰς Κεμπὲρ ἡμέραν ἀγορᾶς καὶ ἐν καιρῷ θαυμασίῳ. Καίτοι εἶχον διέλθει ὁλόκληρον νύκτα ἐπὶ τοῦ σιδηροδρόμου, ἡ Μαρκέλλα ἔσυρε τὸν πατέρα της εἰς τὴν πόλιν. Κατεγοητεύθη δὲ ἐκ τῆς ποικιλίας τῶν ἐνδυμασιῶν καὶ τῶν κεφαλοδεσμῶν, οὓς εἶδε παρερχομένους ἐνώπιόν της.

Ἀφοῦ διέδραμον τὰς ὁδούς, κ' ἐθαύμασαν ἱκανὴν ὥραν τὸν καθεδρικὸν ναόν, κ' ἐπεσκέφθησαν τὸ μουσεῖον, μετέβησαν εἰς τὴν ἀγορὰν ὅπου ἐμάγευσαν ἰδίως τὴν νεάνιδα τὰ ἐπὶ εἰδώλων ἐκτεθειμένα πανηγυρικὰ ἐνδύματα τοῦ τόπου. Ἡ Μαρκέλλα ἀπεφάσισε νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸν προσεχῆ χορὸν μετημφιεσμένων ὡς νεόνυμφος τοῦ Πισαρέ, καὶ μετέβη εἰς τὴν προκυμαίαν ἵνα παραγγείλῃ τὴν ἐνδυμασίαν της.

Εἶτα ἡ Μαρκέλλα ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἵνα ἀναπαυθῇ, ἐνῷ ὁ κ. Δαρλεμὼν ἀπῆλθε νὰ συμφωνήσῃ λέμβον, ἐφ' ἧς ἔμελλον τὴν ἐπαύριον νὰ καταπλεύσωσι τὸν Ὀδέ.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἡ Μὶς Βιργινία Δώμβεῦ ἐλάμβανε τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν:

«Τί ἀτυχῆ ἔμπνευσιν εἶχες, Μὶς Βιργινία, νὰ μὴ θελήσῃς νὰ μᾶς συνοδεύσῃς! Ἀντὶ νὰ ἦσαι τόρα μόνη σου εἰς τοὺς Παριτίους καὶ νὰ μᾶς συλλογίζεσαι καὶ νὰ πλήττῃς — ἀλλέως κηρύττω ὅτι δὲν ἔχεις καρδίαν — θὰ ἔκαμνες ἓν χαριτωμένον ταξείδιον εἰς μίαν τῶν γραφικωτέρων ἐπαρχιῶν τῆς Γαλλίας. Πόσον ἐλυπήθην ὅτι δὲν ἦσο μαζύ μας τὴν περασμένην Κυριακήν, κατὰ τὴν ναυτικὴν ἐκδρομήν μας!

Ἐταξείδευσες ποτὲ μὲ πλοῖον ἱστιοφόρον; Εἶνε ὡραῖον πρᾶγμα καὶ δὲν βλέπω τὴν ὥραν νὰ ξανάρχισω. Ὁ καιρὸς ἦτο θαυμάσιος· ἥλιος λαμπρός, καὶ τόσος μόνον ἄνεμος ὅσος ἔφθανε νὰ κινῇ τὸ μικρόν μας πλοιάριον. Ὠλισθαίνομεν ἐπὶ τῶν ὑδάτων ὡς βέλος, καὶ τόσον ἥσυχα, ἥσυχα, ὥστε, ἂν δὲν ἔφευγον ἑκατέρωθεν αἱ ὄχθαι ἐνώπιόν μας, θὰ ἐνόμιζα ὅτι ἡ λέμβος μας ἔμενεν ἀκίνητος. Αἱ ὄχθαι αὗται εἶνε μαγευτικαί, ἰδίως καθόσον ἀπομακρύνεταί τις ἀπὸ τὸ Κεμπὲρ εἶνε πλήρεις ἀπροσδοκήτων καὶ ἑλικοειδῶν πτυχῶν, αἵτινες μ' ἐνθυμίσαν τὴν λίμνην τῶν Τεσσάρων Καντωνίων, καθὼς καὶ οἱ κατάφυτοι λόφοι, οἱ ὁποῖοι ἐπικρέμανται τοῦ ποταμοῦ εἶνε ἀληθῶς ἄξιοι τῆς Ἑλβετίας. Ἠξεύρεις δὲ τί σημαίνει τοιοῦτος ἔπαινος ἐκ μέρους μου.

Εἶχα σχεδὸν μεθύσει ἀπὸ ἥλιον, ἀέρα, καὶ ποταμόν, καὶ τὸ εὐάρεστον ἐκεῖνο συναίσθημα μ' ἐκοίμιζε τόσον τερπνά. Μόνη εὐχαρίστησις ὁμοία μὲ αὐτὴν θὰ ἦνε, ὑποθέτω, νὰ τρέχῃ τις μὲ ἔλκηθρον ἐπάνω εἰς παχὺ στρῶμα χιόνος. Σὲ φαντάζομαι μειδιῶσαν μὲ τὴν παρομοίωσίν μου, καὶ λέγουσαν: Τί παραδόξους ἰδέας ἔχει αὐτὴ ἡ Μαρκέλλα! Ποῦ εὗρεν ὁμοιότητα μεταξὺ ὡραίου ἡσύχου ποταμίου τῆς Βρετάνης καὶ πεδιάδος ῥωσσικῆς, μεταξὺ θερινῆς ἡμέρας τῆς εὐκραοῦς Γαλλίας καὶ τῆς παγερᾶς ἀτμοσφαίρας, τὴν ὁποίαν ἐνθυμίζουν ἡ χιὼν καὶ τὸ ἔλκηθρον; Ἐγὼ ἐν τούτοις ἐπιμένω εἰς τὴν παρομοίωσίν μου, ἡ ὁποία εἶνε πολὺ βαθεῖα. Μελέτησέ την καὶ θὰ τὴν ἐννοήσῃς.

Καθ' ὁδὸν ἐπεσκέφθημεν ἓν κτῆμα κείμενον εἰς τὸ πλευρὸν λόφου καταφύτου, ὅπου ἀπαντῶνται καὶ ἴχνη ῥωμαϊκῶν ἐρειπίων· ἔχει ὡραιοτάτην θέαν πρὸς τὸν ποταμόν, κ' εὐχαρίστως θὰ διέμενα ἐκεῖ δύο τρεῖς μῆνας τοῦ ἔτους. Νὰ ἦτο τόσον γραφικὸν καὶ τὸ κτῆματῆς Κυρίας Δεσκλοβέλ! Ἔπειτα κατέβημεν τὸν ποταμὸν μέχρι τῶν ἐκβολῶν του. Τὸ μικρὸν αὐτὸ ποτάμιον ἔχει, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τὸ δικαίωμα νὰ ὀνομάζεται ποταμός, μολονότι δὲν ἔχει τὰ θορυβώδη του χαρακτηριστικά. Προσωρμίσθημεν εἰς τὸν μικρὸν λιμένα τοῦ Βενοδέ, καθαρὸν καὶ γνήσιον βρετανικὸν χωρίον, ὅπου ἐγευματίσαμεν καὶ ἐκοιμήθημεν. Ἴσως καὶ ἐπανέλθωμεν ἐδῶ μίαν ἡμέραν, διότι οἱ ἐγχώριοι, τουτέστιν οἱ ἰδιοκτῆται μικροῦ τινος καὶ ἀρκετὰ καλοῦ ξενοδοχείου, μὲ ἐβεβαίωσαν, ὅτι εἰς τὰ περίχωρα ἠμπορεῖ τις νὰ κάμῃ πολλοὺς καὶ ὡραίους περιπάτους.

Ἀφοῦ διενυκτερεύσαμεν ἐξαίρετα εἰς δωμάτιον καθαρώτατον, ἀναβαίνομεν μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ἅμαξαν καὶ διευθυνόμεθα πρὸς τὸ Φορέστ, ἀπέχον ἐντεῦθεν μίαν καὶ ἡμίσειαν λεύγην, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὸν πύργον τοῦ Κερμάς. Σὲ φιλῶ πολύ, πολὺ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔχῃς τὴν περιγραφὴν τῆς ἐπισκέψεώς μας.

Μαρκέλλα.

« Ἡ ἐγχώριος ἐνδυμασία εἶνε χαριεστάτη διὰ παιδία· ἀλλ' αἱ γυναῖκες εἶνε ἀσχημόταται ».

Ἡ ἐφ' ἁμάξης πορεία ὑπῆρξε νέα διὰ τὴν νεάνιδα εὐχαρίστησις. Ἐθαύμασε πάντα, ἰδίως δὲ τὴν λαμπρὰν κατάβασιν ἀπὸ τοῦ Φουενὼν πρὸς τὸ Φορέστ. Ἡ ὁδὸς ἑλίσσεται διὰ πυκνοφύλλων καὶ μεγάλων δασῶν ἐκ καστανεῶν, δρυῶν καὶ πευκῶν, ἅτινα διαπερῶσι που καὶ που ἐξαίφνης πρὸς τὴν ἐν τῷ βάθει τοῦ ὁρίζοντος ἁπλουμένην θάλασσαν. Τὸ χωρίον κεῖται κάτω, ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ὡραίου ὅρμου, ἔχει δὲ ἀξιοθέατον ἐκκλησίαν.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν οἱ ὁδοιπόροι μας εὑρέθησαν ἐνώπιον μεγάλης πύλης ἀνοιγομένης πρὸ μακρᾶς φηγοστοιχίας. Ἡ ἅμαξα εἰσῆλθεν εἰς αὐτήν, καὶ μετ' ὀλίγον ἐφάνη βαρὺς λίθινος πύργος, οὗτινος ἡ ἐπεσκευασμένη πρόσοψις ἐδείκνυε τὴν ἀρχαιότητα. Ἅμα ἤκουσε τὸν κρότον τῶν τροχῶν, ἡ Κυρία Δεσκλοβὲλ προσέδραμε κ' ἐνηγκαλίσθη τὴν Μαρκέλλαν.

[Ἕπεται συνέχεια].

Νοήσας ὁ Ἐπαμεινώνδας ὅτι ὁ ὑπασπιστὴς αὐτοῦ ἔλαβε χρήματα πολλὰ παρά τινος αἰχμαλώτου, προσεκάλεσεν αὐτὸν ἐνώπιόν του, καὶ—« Εἰς ἐμὲ μέν, εἶπεν, ἀπόδος τὴν ἀσπίδα, σὺ δὲ ἀγόρασε καπηλεῖον, ἐν ᾧ νὰ ζήσῃς τοῦ λοιποῦ· διότι τώρα ὅτε ἐγεινες εἷς τῶν πλουσίων καὶ μακαρίων, δὲν θὰ ἔχῃς τὴν ὄρεξιν νὰ ἐκτίθεσαι ὡς πρότερον εἰς τοὺς κινδύνους τῶν μαχῶν. »

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Β'.

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΧΑΤΖΗ ΚΩΣΤΑ

(Συνέχεια ἴδε προηγουμένον φύλλον).

Ἵνα εἰσέλθῃ ὀρφανόν τι ἐντὸς τοῦ καταστήματος πρὸς ἐκπαίδευσιν, δέον νὰ τύχῃ προκαταβολικῶς τῆς ἐγκρίσεως τοῦ γνωμοδοτικοῦ συμβουλίου· ὅρος ἀπαραίτητος οὗτος. Ἰδιότητες συντρέχουσαι πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν εἶνε ἡ ὀρφανεία ἐκ πατρὸς καὶ μητρός, σχετικὴ τις εὐεξία καὶ ἡλικία ἀπὸ 8—12 χρόνων. Ὁ ὅρος τῆς ἡλικίας εἶνε ἀπόλυτος, ἀλλ' ὁ τῆς ἐντελοῦς ὀρφανείας φαίνεται ὅτι ὑφίσταται ἐνίοτε χαλαρώσεις τινὰς καθ' ὅσον παιδία πατρόθεν μόνον ὀρφανὰ ἠτύχησαν νὰ κατατεχθῶσιν ἐν τῇ σχολῇ. Οἱ παῖδες τρέφονται, καθαρίζονται, καὶ διδάσκονται δωρεάν. Πρὸ τινος χρόνου ἐπετράπη ἡ ἐπὶ πληρωμῇ διδάκτρων καὶ τροφείων εἰσαγωγὴ παίδων ἐντὸς τοῦ καταστήματος, ἤδη δὲ τὸ ὀρφανοτροφεῖον πρὸς τὰ κυρίως ὀρφανὰ τὰ συντηρούμενα δαπάναις τοῦ ἀσύλου, περιλαμβάνει καὶ 52 ὑπότροφα διαφόρων φιλανθρώπων καὶ ἄλλων φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ἐπὶ ὁρισθέντι ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τιμήματι 30 δραχμῶν μηνιαίως, μετ' ἐφ' ἅπαξ ἑκατονταδράχμου καταβολῆς. Ἐκτὸς τῶν 52 τούτων συντηροῦνται δαπάναις γενναίων Χίων ἐν Ἀθήναις διαμενόντων 7 Χῖοι παῖδες, ναυάγια τῆς πανωλεθρίας ἤτις ἐνέσκηψε πρὸ τριετίας εἰς τὴν νῆσον, 6 Ἠπειρῶται, δύο ἐκ Μακεδονίας καὶ ἰσάριθμοι ἐξ Ὕδρας. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ προσελήφθησαν συνεπείᾳ εἰδικῶν κληροδοτημάτων. Καθεστὼς ὅμως τοῦ καταστήματος εἶνε τὸ δωρεάν!· Ἐν τῷ ἀσύλῳ κρατεῖ ἀπόλυτος πειθαρχία, οὐδέποτε ὅμως εἶδον καὶ πειθαρχίαν μᾶλλον προσφιλῆ διὰ τοὺς πειθαρχοῦντας. Ἅμα τῇ αὐγῇ κρούει τὸ ἐγερτήριον· οἱ παῖδες ἀναπηδῶσιν ἀπὸ τῆς στρωμνῆς, λούονται καὶ προσεύχονται ἐν κοινῷ, μεταβαίνουσιν εἰς τὸ ἐστιατόριον, λαμβάνουσι τὸν ἀναπόφευκτον καφὲ μετ' ἄρτου, μεθ' ὃ πορεύονται εἰς τὸ σχολεῖον· δευτέρα κοινὴ προσευχὴ ἐκεῖ· ἐν τῷ σχολείῳ παραμένουσιν ἄχρι τῆς 10ης ὥρας, ἀπὸ ταύτης δὲ ἄχρι τῆς 11ης οἱ τὸν μουσικὸν θίασον ἀποτελοῦντες προπαιδεύονται ἐν τῇ μουσικῇ· περὶ ὥραν 11 ½ παρατίθεται ἡ τράπεζα, ἐξ ἧς, μετά τινα ἀνάπαυσιν, οἱ παῖδες εἰσέρχονται περὶ ὥραν 2αν εἰς τὰ ἐργοστάσια.

Ὁ κύκλος τῶν ἐν τῷ καταστήματι διδασκομένων μαθημάτων εἶνε σκόπιμος· στενὸς καὶ σώφρων· τὸ ἄσυλον δὲν παρασκευάζει νέους ἐπιδοθησομένους εἰς τὴν σπουδήν, παρασκευάζει ἐργάτας, καὶ πρὸς τοῦτον σκοπὸν τοῦτον ῥυθμίζεται καὶ ἡ διδασκαλία. Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι τὰ διδασκόμενα ἐν τῇ σχολῇ τοῦ ὀρφανοτροφείου μαθήματα εἰσὶ τὰ ἀναγραφόμενα ἐν τῷ προγράμματι τοῦ τελείου συνοδιδακτικοῦ, νομίζω ὅτι ὡρίσαμεν ἀκριβῶς τὴν σφαῖραν τῆς πνευματικῆς τοῦ καταστήματος κινήσεως. Ἡ διδασκαλία τῶν ἱερῶν ἡ οὕτω ἀτόπως προγραφεῖσα ἀπὸ τῶν δημοσίων παιδευτηρίων ἀκμάζει ἐν τῇ σχολῇ τοῦ καταστήματος· οἱ μαθηταὶ ἐκμανθάνουσι ἐπαρκέστατα τὴν ἀριθμητικήν, ἐκθέτουσι σαφῶς καὶ ἁπλῶς τὰς ἰδέας των, ἀντλοῦσι δὲ πάντα τὰ γραμματικὰ στοιχεῖα τ' ἀπολύτως χρησιμεύοντα διὰ τὸν βίον δι' ὃν προωρίσθησαν. Τὸν καθημερινὸν αὐτῶν βίον τέρπουσιν ἀῴδαι καὶ χρήσιμοι διασκεδάσεις. Ἀσκοῦσι λ. χ. τὴν ὑγνογραφίαν, καλλιεργοῦσι κηπάρια ἐντὸς τοῦ καταστήματος, μυούμενοι ἐνταυτῷ εἰς τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς κηπουρικῆς καὶ τῆς ἀνθοκομίας, ἐπιρρωνύουσι τὸ σῶμα διὰ τῆς γυμναστικῆς, ἐξέρχονται ἐνίοτε εἰς ἀγροτικὸν περίπατον. Ὁ βίος εἶνε λιτός. Τρὶς τῆς ἑβδομάδος κρεωφαγοῦσι τὴν μεσημβρίαν, τὸ ἑσπέρας τυρὸς καὶ ἐνίοτε ὀρυζα καταλλήλως παρασκευασθεῖσα ἀρτύει τὸ δεῖπνον· τὰ ὄσπρια καὶ τ' ἀμυλώδη εἰσὶ τροφὴ συνήθης· ὁσάκις ἐλλείπει τὸ κρέας. Ὁ οἶνος ἀπαγορεύεται.

Ἀλλ' ἡ ἀρίστη τῶν τέρψεων καὶ ἡ ὑγιεστέρα τοῦ πνεύματος τροφὴ εἶνε ἀναντιρρήτως ἡ φωνητικὴ καὶ ὀργανικὴ μουσική, ἀμφότεραι πρὸ τινων χρόνων εἰσαχθεῖσαι ἐν τῷ καταστήματι. Ματαιοπονία ὄντως ἦτο εἴ ποτε ἠσχολεῖτό τις ν' ἀποδείξῃ τὴν ἡμερωτικὴν καὶ διαμορφωτικὴν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δρᾶσιν ἣν ἀπὸ τοῦ Λίνου καὶ Ὀρφέως ἄχρις ἡμῶν ἀσκεῖ ἀμειώτως ἡ θεία τέχνη. Ἐκ τοιούτων σκέψεων ὁρμώμενον τὸ διοικητικὸν συμβούλιον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ καταστήματος εἰσήγαγε τὴν διδασκαλίαν τῆς μουσικῆς ἐντὸς τοῦ καταστήματος, δίκαιον δ' εἶνε νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι τ' ἀποτελέσματα ἐδικαίωσαν πληρέστατα τὸν πρυτανεύσαντα εὐγενῆ σκοπόν. Εἴδομεν τὰ ὀρφανὰ μαθητὰς καὶ ἐργάτας ἀλληλοδιαδόχως, τὰ βλέπομεν ἤδη καὶ μουσουργούς· ἡ τέχνη λατρεύεται μετὰ περιπαθείας μαρτυρούσης ὅτι τὸ αἴσθημα τοῦ καλοῦ εἶνε δημοκρατικόν, φωλεύει δ' ἀδιακρίτως εἰς τὰ στήθη τῶν πληβείων καὶ τῶν πατρικίων, ἐὰν ἀπεμείναν πλέον τοιοῦτοι... Παρατρέχομεν τὴν γυδαίαν ἄποψιν τοῦ μέτρου καθ' ἣν δύναταί τις, ἐπιστάμενος τὴν χρῆσιν μουσικοῦ ὀργάνου, νὰ κερδίσῃ τὸν ἄρτον του· ἔχει τι τὸ ἄκρως παράπονον καὶ εὐτελὲς νὰ λατρεύηται τὸ ὡραῖον οὐχὶ ἐκ θείου καὶ ἀκατανικήτου πρὸς αὐτὸ ἔρωτος, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ. Πόσον προσφόρως ἔπεσε τὸ μουσικὸν σπέρμα, ὅτε ἐνεκλιματίζετο ἐντὸς τοῦ ὀρφανοτροφείου Χατζῆ Κώστα, ἐμαρτύρησεν ἡ καταπληκτικὴ τῶν μαθητῶν ἐπίδοσις ἡ τιμῶσα ἀναντιρρήτως τὴν εὐαισθησίαν καὶ τὴν ἀντίληψίν των. Οὐ μόνον ἐκτελοῦσι πιστῶς τὰ διαγράμματα, ἀλλὰ ἀντιλαμβάνονται καὶ τοῦ ἰδεώδους ὅπερ ἐνέχουσιν οἱ φθόγγοι ἐκεῖνοι, οἱ ἀκατανοήτως διασείοντες τὰ ἔγκατα τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Τὰ ἄριστα τεμάχια τῶν κλασσικῶν Ἰταλῶν διδασκάλων πρόκειται προσιτὰ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μαθητῶν. Εἴδομεν μεθ' ὁποίας ἐκφράσεως καὶ τέχνης ἐξετέλεσαν τὸν χορὸν τῶν σταυροφόρων· μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ μείζονος ἔτι ἐκτελοῦσι δυσχερῆ solo, χρωματίζουσι πιστῶς καὶ ἐμφαντικῶς τὰς μονῳδίας καὶ τοὺς χοροὺς τῶν ἐκλεκτοτέρων μελοδραμάτων, κατ' εὐχερέστερον δὲ λόγον ἐκτελοῦσιν ἡρωϊκὰ ἐμβατήρια καὶ ᾄσματα τονισθέντα εἰς ποίησιν γνησίως Ἑλληνικὴν ἐκ παραδόσεως καὶ ἐξ αἰσθήματος.

Μεταξὺ τῶν ὀρφανῶν ὑπάρχουσι καὶ τινα διακρινόμενα διὰ τὸ ἡδὺ τῆς φωνῆς. Διδαχθέντα τὰ στοιχεῖα τῆς φωνητικῆς μουσικῆς, συνοδεύουσι συνεχῶς διὰ τῆς φωνῆς μουσικὰ τεμάχια ἁρμοσθέντα καταλλήλως πρὸς τὰ ὄργανα· τὸ θέαμα τότε εἶνε ἐνδιαφέρον. Ἕκαστος ἐκ τῶν μικρῶν ἀοιδῶν σπεύδει εἰς τὴν τεταγμένην θέσιν· τὸ μουσικὸν διάγραμμα ἐκτυλίσσεται ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος, ἡ ὀργανικὴ μουσικὴ προκατάρχεται ἐρρύθμως καὶ μετὰ μικρὸν ὄργανα τεχνητὰ καὶ λάρυγγες χύνουσιν ἀπταίστους καὶ παθητικὰς ἁρμονίας. Τὰ ὀνόματα τῆς Πατρίδος, τῆς Θρησκείας, τῆς Ἐλευθερίας, τὸ καθῆκον, ὁ ὑπὲρ πατρίδος θάνατος ἀκούεται διὰ τοῦ ὕψους μουσικῆς καὶ ποιήσεως ἐν ἀρρήκτῳ καὶ ἐνθουσιώδει δεσμῷ συγδεθείσης. Οἱ μικροὶ Τυρταῖοι ἐνθουσιῶσιν, αἱ φλέβες των ὀγκοῦνται, αἱ χεῖρες κινοῦνται, οἱ πόδες πλήττουν ἀγυπομόνως τὸ ἔδαφος, τὸ αἷμα χρωματίζει τὰς παρειάς των, αἰσθάνονται τὴν ἔννοιαν τῆς ποιήσεως, κατανοοῦσι τὴν ἔκφρασιν τῆς μουσικῆς. Ὁ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης θάνατος τοῦ ἥρωος, ὁ σπιγθὴρ κεκρυμμένος ὑπὸ τὴν τέφραν, ὁ ἔγγυς χρόνος καθ' ὃν στρατιαὶ Ἑλλήνων θὰ χυθῶσιν ἔξω τῶν συνόρων, στόλος ἑλληνικὸς καταναυμαχῶν τοὺς ἐχθρούς, καὶ ποικίλα ἄλλα θέματα ἐθνικὰς ἔχοντα ὑποθέσεις ἑρμηνεύονται ἐν τοῖς ψαλλομένοις ᾄσμασιν, ἀλλὰ πλειότερον καὶ ἐκφραστικώτερον ἑρμηνεύονται ἐν τῇ ἐκφράσει τῶν παιδίων. Τὸ θέαμα κινεῖ εἰς λυγμοὺς τὸν θεατήν.

Ἄριστος καρπὸς τῆς εἰσαγωγῆς τῆς μουσικῆς ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ, ἐκτὸς τῆς ὠφελείας αὐτῆς καθ' ἑαυτήν, εἶνε καὶ ἡ ἀποκάλυψις μουσικοῦ οἴστρου καθεύδοντος λεληθότως ὑπὸ τὰ στέρνα νέου μουσικοῦ ἐν Μονάχῳ διατρίβοντος ἤδη. Ὁ Εὐρυσθένης Γκίζας, Ἀθηναῖος καὶ ὀρφανός, εἰσαχθεὶς εἰς τὸ κατάστημα ἐπὶ τῇ δυστυχεῖ ταύτῃ προνομίᾳ πρωΐμως εἶχεν ἀποδείξει ἔκτακτον ἐπίδοσιν, καὶ ἔξοχα μουσικὰ πλεονεκτήματα. Ἐν τῷ Ὠδείῳ ὅπου ἐστάλη κατέπληξε τοὺς διδασκάλους του διὰ τὴν μουσικὴν αὐτοῦ ἰδιοφυΐαν, ἡ εὐρυτέρα καλλιέργεια τῆς ὁποίας ἐκρίθη ὡς ὑποχρέωσις. Ἡ κυβέρνησις εὐηρεστήθη ν' ἀναλάβῃ αὐτὴ τὴν ὑποτροφίαν τοῦ νέου Γκίζα, ὅστις πεμφθεὶς εἰς Βιέννην διεκρίθη διὰ τὰς μουσικὰς αὐτοῦ σπουδάς, διακρίνεται δὲ καὶ ἤδη ἐν Μονάχῳ τελειοποιούμενος ὀσημέραι καὶ ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσι. Παρετηρήθη ὅτι ἡ φύσις οὐδέποτε σχεδὸν συνεπάθησε τοὺς ἀριστοκράτας καὶ τὰ πλούτη. Ἐάν ποτε ἀπεδείχθη μεροληπτικὴ διανέμουσα τὰ δῶρα της, ἐμεροληπτήσεν εὐτυχῶς ὑπὲρ τοῦ πτωχοῦ καὶ τοῦ ἀσήμου. Τί θαυμαστὸν ἐὰν ἠξίωσε νὰ θέσῃ εὐγενὲς πῦρ ἐντὸς στέρνων ἅτινα δὲν ἐκάλυψεν ἐν τῷ λίκνῳ ἡ πορφύρα καὶ ἡ μέταξα;

Εἰς τὰς σκέψεις ταύτας ἀφιέμην καθ' ὃν χρόνον κατελίμπανον ἐργάτας καὶ ἐργαστήρια ἀνερχόμενος τὴν κλίμακα ὅπως ἐπισκεφθῶ τοὺς κοιτῶνας τῶν ὀρφανῶν ἐπὶ τοῦ δευτέρου ὀρόφου. Δύο ἢ τρεῖς παῖδες κληθέντες ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τῶν κατήρχοντο τὴν κλίμακα ὅτε ἀνηρχόμεθα μετὰ τοῦ κ. διευθυντοῦ. Θεωρήσαντες ἡμᾶς ἔστησαν εὐλαβέστατα, ἀλλ' ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου δέους ἢ στενοχωρίας. Τὸ βλέμμα των ἡρμήνευε πλήρη ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην, ἀπόλυτον ὑποταγὴν καὶ πειθαρχίαν. Εἰλικρινῶς ὁμολογῶ ὅτι ἀμφιβάλλω ἐὰν δεκαετὴς παῖς ἐργάτης βιοῦντος ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἤθελεν ἀναπτύξει ἐνώπιον αἰφνιδίας συναντήσεως πρὸς τὸν πατέρα του, τὴν σεμνότητα ἐκείνην μετὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλικῆς ἐμπιστοσύνης ἣν διέκρινον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν μικρῶν, ἀτενιζόντων τὸν διευθυντήν των. Οὐδέποτε ἐγένετο χρῆσις μέτρων ἐκβιαστικῶν, ἀμφίβολον δ' εἶνε ἐὰν καὶ ἐπιπλήξεις βαρεῖαι ἀπηυθύνθησαν ποτὲ κατά τινος τῶν ὀρφανῶν. Ἡ ἀδιάλειπτος πρᾳότης τῆς διευθύνσεως, μετὰ τῆς ἀγρύπνου ἐπιτηρήσεως ἐπενήργησε σωτηριωδέστερον τῶν κτηνωδῶν περισταλτικῶν μέσων, ἅτινα πρό τινων ἐνιαυτῶν ἠκμαζον ἀτυχῶς πρὸς αἶσχος τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἀνατροφῆς. Σημειῶ ἰδιαιτέρως τὸ φαινόμενον τοῦτο, τολμῶ δὲ νὰ τὸ συστήσω εἰς τὴν μελέτην τῶν περὶ τὴν παιδαγωγίαν ἀσχολουμένων. Δὲν θέλω νὰ ρυπάνω τὰς σελίδας ταύτας διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀπαισίου «φάλαγγα», τοῦ ἐξευτελίσαντος τὴν μαθητεύσασαν νεότητα τῆς πρὸ ἡμῶν γενεᾶς· ἠκούσαμεν πάντες μνημονευομένου τοῦ ὀνόματος τοῦ βασανιστηρίου τούτου ὡς μέσου ἐπανορθώσεως. Ὡραία ἐπανόρθωσις! νὰ ἐξελκύσῃ ὁ διδάσκαλος τὴν ἀπαλὴν τοῦ παιδὸς καρδίαν, νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν φρίκην καὶ τὸ μῖσος εἰς τὸ τρυφερὸν αὐτὸ πλάσμα, καὶ νὰ ὑποκαθίσταται εἰς βασανιστὴν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἐν ὀνόματι πάντοτε τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς παιδείας ἧς λέγεται ὁ ἱεροφάντης!

Τῶν ὀρφανῶν οἱ κοιτῶνες εἶνε εὐρύταται αἴθουσαι, εὐάεροι, φωτεινόταται, καθαρόταται καὶ ἁπλότητος ὅλως πρωτογενοῦς περὶ τὴν ἐσωτερικὴν διάταξιν καὶ συσκευήν. Αἱ κλίναι, σιδη-

ροῦς ἔχουσαι τοὺς πόδας, σανίδας δὲ κατὰ τὸ μῆκος, ἐκτυλίσσονται κανονικῶς τεταγμέναι ὡς στοῖχοι στρατιωτῶν. Κλινοστρωμνῶν οὐδεμία ἐπιτρέπεται χρῆσις· ἀντὶ τούτων οἱ ἐργάται ἔχουσιν ὡς ὑπόστρωμα διπλᾶ παχέα καὶ χνοώδη μάλλινα ὑφάσματα βαναυσουργῆ ἐκ τῶν καλουμένων παρ' ἡμῖν «βελέντζαι». Ἡ ἀναδιδομένη ἐκ τοῦ χόρτου ἀποφορὰ ἐβίκασε πρό τινος χρόνου τὴν διεύθυνσιν ν' ἀπορρίψῃ τὰς πλήρεις τοιούτου ἐν χρήσει κλινοστρωμνὰς τῶν παίδων, δι' ὃ οὐδαμῶς μετενόησεν· ἄλλως ἀφοῦ ὁ στρατιώτης δὲν κατακλίνεται ἐπὶ στρώματος, δύναται ὁ ἐργάτης νὰ πράξῃ τὸ αὐτό. Ὡς νυκτερινὰ καλύμματα μεταχειρίζονται τὰ ἐν τῷ στρατῷ συνήθη γαλλικὰ ὑφάσματα «κουβέρταις», εὐμενῶς λίαν παρασχεθέντα τελευταίως ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν. Οἱ παῖδες αὐθυπηρετοῦνται· καθαρίζουσι τοὺς θαλάμους, πλύνουσιν αὐτούς, ἑτοιμάζουσι τὰς κλίνας των· ἕκαστος θάλαμος δύναται ἐπαρκῶς νὰ περιλάβῃ 60 καὶ 70 κλίνας, ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶνε καθαροτάτη, φαινόμενον δ' ἄξιον παρατηρήσεως· εἶνε ὅτι ὅτε πρὸ τριετίας ὁ τύφος κατελυμάνθη τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, τὸ ὀρφανοτροφεῖον Χατζῆ Κώστα οὐδένα ἐκήδευσε.

Κεχωρισμένον ἐντελῶς τῆς ὑπηρεσίας τοῦ καταστήματος εἶνε τὸ νοσοκομεῖον, ἐπὶ τῆς τρίτης ὀροφῆς κείμενον. Ὁ ὀφθαλμὸς πλανᾶται ἐκεῖθεν εἰς ἀξιομνημονεύτους τόπους κλεισθέντας ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τέχνης, ἐπὶ τὴν ἀθάνατον Ἀκρόπολιν, τὴν Πνύκα, τὸν λόφον τῶν Μουσῶν, τὸ Θησεῖον. Ὅτε ὁ φιλόσοφος αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας Δὸν Πέτρος εὐηρεστήθη νὰ τιμήσῃ διὰ τῆς ἐπισκέψεώς Του τὸ ὀρφανοτροφεῖον, κενὸν πάντη ἀσθενῶν, ἔνθους πρὸ τῆς ἐκτυλισσομένης ἀπὸ τοῦ νοσοκομείου ἀπόψεως ἀνεφώνησεν ἐν εὐγενεῖ ἐμπνεύσει. «Πῶς δύναται νὰ ἦνέ τις ἀσθενὴς ἐνταῦθα; πῶς δύναται νὰ μὴ ἰαθῇ τις ἐντελῶς βλέπων τὴν Ἀκρόπολιν καὶ τὴν Πνύκα!» Ἐντὸς τοῦ νοσοκομείου ὑπῆρχον δύο ἀσθενῆ παιδία, πάσχοντα ἐξ ἑλαφρᾶς ἀδιαθεσίας· ἐνταῦθα εὕρηνται στρωμναὶ ἀναπαυτικώτεραι. Βιδήμων νοσοκόμος ἐπιτηρεῖ τοὺς πάσχοντας, ἡ ἰατρικὴ ἐπικουρία εἶνε ἄμεσος καὶ πεφωτισμένη, ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἰατρικῶν παραγγελμάτων γίνεται ἀκριβέστατα, ἡ καθαριότης τῆς αἰθούσης, ἡ τῶν κλινῶν, τῶν σινδονῶν, καὶ τῶν σκεπασμάτων εἶνε ἀνεπίληπτος. Παρὰ τὸ ἰατρεῖον τοῦ σώματος ἴσως ἦτο εὐκταῖον νὰ ἱδρύετο καὶ ἰατρεῖον τῆς ψυχῆς, Ἐκκλησία. Ἡ ἀδελφὴ ἐγκρίτου λογίου ἀποθανόντος ἄρτι προσήνεγκεν ἐπὶ τούτῳ εἰς μνήμην τοῦ ἐκλείψαντος ἀδελφοῦ αὐτῆς 17,524 δραχμάς. Τὸ συμβούλιον ἀπεδέχθη εὐγνωμόνως τὴν δωρεάν, σκεφθὲν ὅμως ὅτι τὸ ποσὸν ἦτο προτιμότερον νὰ διατεθῇ εἰς ἔγερσιν ἐργοστασίων, ἀπεφάτισε, συναινεσάσης τῆς δωρητρίας, νὰ διαθέσῃ ἀντὶ οἰκοδομῆς Ἐκκλησίας εἰς οἰκοδομὴν ἐργοστασίων τὰ χρήματα, ἀφοῦ ἡ ἡλικία τῶν παίδων ἐπιτρέπει τὴν ἄκοπον ἀνὰ πᾶσαν ὥραν μετάβασιν εἰς τὴν ἐγγυτέραν Ἐκκλησίαν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων.

Νὰ μνημονεύσωμεν τὰς ἀρχικὰς καὶ τὰς ἑξακολουθούσας ἀδιαλείπτως δωρεὰς εἰς τὸ κατάστημα ὑπὸ γενναίων καὶ εὐγενῶν ψυχῶν εἶνε ἴσως μάταιον. Αἱ ἐπέτειοι ἄλλως ἐκθέσεις περιλαμβάνουσι τὰ ὀνόματα τῶν δωρητῶν. Ἡ κτηματικὴ καὶ χρηματικὴ τοῦ καταστήματος περιουσία ὑπερβαίνει ἤδη τὰ 2,000,000 δραχμάς. Τῆς πρώτης βάσις εἶνε αὐτὸ τὸ εὐρύτατον τοῦ ὀρφανοτροφείου κατάστημα, μετὰ τοῦ ἀπεράντου καὶ πολυτίμου γηπέδου του, τῆς δὲ δευτέρας ἐκτὸς τῶν ἑκάστοτε πρὸ καὶ νῦν χρηματικῶν δωρεῶν, αἱ 200 μετοχαί, αἱ ἐκ τῆς ἀρχικῆς τοῦ Χατζῆ Κώστα καταβολῆς προμηθευθεῖσαι τότε ἀντὶ χιλίων δραχμῶν ἑκάστη, τιμώμεναι σήμερον ἑκάστη ἀντὶ 4,170. Φαινόμενον ἀξιοπαρατήρητον εἶνε τὸ σημαντικὸν ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ περίσσευμα, ὅπερ ἐτησίως ἀποταμιεύεται, αὐξάνον τὰ κεφάλαια καὶ τοὺς τόκους. Τὸ τῆς τρεχούσης χρήσεως πλεόνασμα ἀνῆλθεν εἰς δραχμὰς 57,650 καὶ $^{41}/_{100}$ καθαράς, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει, ὅτι ὑπάρχουν ἔτι ἐκκρεμεῖς τινες ἀπαιτήσεις, αἵτινες καθαριζόμεναι θ' ἀναβιβάσωσι τὸ πλεόνασμα τοῦτο εἰς 65,000· εἰς ταῦτα δέον νὰ προστεθῶσι καὶ τὰ εἰσπραχθέντα ἐκ τροφείων καὶ διδάκτρων τῶν ἐν τῷ καταστήματι ἐκπαιδευομένων ὑποτρόφων περὶ ὧν ἐλέχθη ἀνωτέρω, καὶ τὸ ποσὸν τῶν ὁποίων ἀνῆλθεν εἰς δραχμὰς 13,318 καὶ $^{41}/_{100}$. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι εἰσὶν οἱ εὐγλωττότεροι μάρτυρες τῆς χρηματικῆς τοῦ καταστήματος ἀνθηρότητος.

Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν εὑρισκομένων σήμερον ἐντὸς τοῦ καταστήματος ὀρφανῶν ἀνέρχεται εἰς 205. Τὴν ἀ. Ἰανουαρίου ε. ἔ. ὑπῆρχον 198, ἀπεφοίτησαν 41, ἀλλὰ κατετάχθησαν νέοι 48. Ἐκ τῶν ἀποφοιτησάντων 9 ἦσαν ὑπότροφοι, ἐξ ὧν 4 προώρως ἀπεφοίτησαν ὅπως σπουδάσωσιν ἐν τοῖς σχολείοις, 3 ἀπεφοίτησαν δεόντως κατηρτισμένοι, καὶ εἰς ἀπεπέμθη ὡς καθυστερήσας τὰ δίδακτρα. Ἐκ τῶν μὴ ὑποτρόφων 2 εἰσῆλθον εἰς τὸ ἐμπόριον, εἷς προσελήφθη ὑπὸ τῆς μητρός του, εἷς ἀπεβίωσεν, 27 δὲ ἀπελύθησαν τακτικῶς.

Ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν τοῦ καταστήματος προστασίαν 618 παῖδες, εἰσαχθέντες ἐν αὐτῷ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς συστάσεώς του, ἐξῆλθον ἄχρι σήμερον εἰς τὴν κοινωνίαν ἐντελῶς κατηρτισμένοι πρὸς τὸν σκοπόν, δι' ὃν προωρίσθησαν· τὸ $^{1}/_{3}$ ἐκ τούτων προῆλθεν ἐκ τῆς δούλης Ἑλλάδος. Κατὰ τὸν συνηθέστατον κανόνα οἱ ἀποφοιτήσαντες ἐκ τῆς σχολῆς καὶ τῶν ἐργοστασίων τοῦ καταστήματος ἠσκήσαν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὰς τέχνας ἃς εἶχον διδαχθῇ, πολλοὶ δὲ τούτων διευθύνουσιν ἤδη ἰδίαν εὐδοκίμως ἴδια ἐργαστήρια

καὶ ξένα. Ὑπῆρξαν καὶ ἄλλοι ἐπιδοθέντες μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν των καθαρῶς εἰς τὰ γράμματα καὶ ἔνιοι προτιμήσαντες τὴν μουσικὴν ὡς ἐπάγγελμα βιοποριστικόν. Οἱ εἰς ἑτέρας ἀσχολίας ἐπιδοθέντες ἐμετρήθησαν ἐπὶ τῶν δακτύλων.

Ἔνιοτε εὑράεστος ἔκπληξις ἀναμένει τοὺς ἐν τῷ καταστήματι. Οἱ ἀποφοιτήσαντες ἐπισκέπτονται τὸ ὀρφανοτροφεῖον μεθ' οὗ συνεδέθησαν διὰ τῶν προσφιλεστάτων καὶ ἱερωτάτων τῆς ψυχῆς ἀναμνήσεων· περιεργάζονται τὴν σχολήν, θεωροῦσι τὰ ἐργοστάσια ἐν οἷς ἐμαθήτευσαν, τοὺς φίλους οὓς ἀφῆκαν· αἱ διαχύσεις ἔχουσι τι τὸ παθητικόν. Ἀλλ' ἡ συγκίνησις αἴρεται εἰς τὸ κατακόρυφον ὅτε οἱ ὀρφανοὶ ἐξερχόμενοι τοῦ καταστήματος καὶ ἀποκαθιστάμενοι εὐδοκίμως ἐν τῇ κοινωνίᾳ τελοῦσιν εὐσεβῶς καὶ εὐγνωμόνως μνημόσυνα ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἐκείνου πρὸς ὃν ὀφείλουσι τὸ πᾶν. Τὸ ὄνομα τοῦ Χατζῆ Κώστα ψιθυρίζεται τότε μετὰ δικαίων ἐγκωμίων, καὶ ἐὰν ἡ ἀνάμνησις τῶν γηΐνων παρακολουθῇ τὴν ψυχήν, βεβαίως ἡ ψυχὴ τοῦ Χατζῆ Κώστα θ' ἀγάλληται ὁρῶσα οἷους λαμπροὺς καρποὺς ἀπέδωκεν ἡ ὑμνητὴ γενναιοφροσύνη του.

Περατοῦντες τὴν βραχεῖαν ἐπιθεώρησιν ἑνὸς τῶν μᾶλλον σκοπίμων εὐεργετικῶν καταστημάτων τῶν Ἀθηνῶν, παρατηροῦμεν ὅτι σπανίως ἐπιτυχία ἔστεψε τελειότερον τὸν σκοπὸν ἱδρύσεως καταστήματος φιλανθρωπικοῦ ὅσον ἡ τοῦ ὀρφανοτροφείου Γεωργίου καὶ Αἰκατερίνης Χατζῆ Κώστα. Εἰς τοὺς ἀποτελέσαντας ἀνέκαθεν τὸ διοικητικὸν συμβούλιον καὶ τοὺς ἀπαρτίζοντας αὐτὰ ἤδη, ἅμα δὲ καὶ εἰς τὴν συνετὴν καὶ πατρικὴν τοῦ κ. Γραφειάδου διεύθυνσιν ὀφείλονται τὰ εὐτυχῆ ἐξαγόμενα, εὐτυχέστερον χωροῦντα ὁσημέραι. Ἔγκριτοι ξένοι, ἀσφαλῆ καὶ πεφωτισμένην δυνάμενοι νὰ ἐκφέρωσι κρίσιν, ἀπεφήναντο τὸ κατάστημα τέλειον εἰς τὸ εἶδός του, καὶ ἐν πολλοῖς ὑπέρτερον τῶν ὁμοταγῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Τοιαύτη βεβαίωσις, προϊὸν εἰλικρινοῦς καὶ ψυχρᾶς ἐκτιμήσεως, κολακεύουσα εὐλόγως τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν καθ' ὅλου διοίκησιν, κολακεύει οὐχ ἧττον καὶ τὴν πόλιν ἡμῶν. Ὀλίγων χρόνων ζωὴν κανονικὴν ἀριθμοῦμεν οἱ Ἕλληνες, ἐὰν ὅμως ἐκ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὑποσκαζόντων βημάτων κριθῶμεν μετὰ δικαιοσύνης καὶ ἀμεροληψίας, δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι δὲν θὰ ἐπισύρωμεν καθ' ἡμῶν κραυγὴν καταδίκης τῶν πρεσβυτέρων ἐν τῷ πολιτισμῷ καὶ τοῖς ἔργοις ἐφ' οἷς διακρίνεται Νεαροὶ σταδιοδρόμοι, οὐδὲν τὸ παράδοξον ἐὰν ὑστερῶμεν ἔτι ἐν πολλοῖς λαῶν βιωσάντων ὑπὸ εὔτακτον καὶ πεφωτισμένον καθεστώς. Ὅ,τι ὅμως ἔχομεν δυνάμεθα μετὰ βασίμου πεποιθήσεως νὰ τὸ ἐπιδείξωμεν ὡς εὐοίωνον ἀπαρχὴν ἀγαθῆς προθέσεως, ἱκανὰ διαπραξάσης καὶ μείζονα ὑπισχνουμένης.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΗ ΠΟΤΑ

Δ'. — ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΙΝΟΥ

Οἰνοπνευματώδη ποτά. — Οἰνόπνευμα. — Οἶνος. — Ἡ πρώτη ἀνακάλυψις αὐτοῦ. — Ὁ νέος Βάκχος μανθάνει ἐκ τοῦ παιδαγωγοῦ αὐτοῦ Σειληνοῦ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου καὶ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ οἴνου. — Ὁ Βάκχος καὶ ἡ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὰς Ἰνδίας πολυθρύλλητος αὐτοῦ ἐκστρατεία πρὸς διάδοσιν τῆς καλλιεργείας τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς παραγωγῆς τοῦ οἴνου. — Ὁ Νῶε ὁ πρῶτος μετὰ τὸν μέγαν κατακλυσμὸν τῆς Ἑβραϊκῆς ἱστορίας καλλιεργήσας τὴν ἄμπελον καὶ μεθυσθεὶς ὑπὸ τοῦ ὀποῦ αὐτῆς. — Διάφορα τῶν ἀρχαίων εἴδη οἴνων καὶ περίεργος κατασκευὴ τινῶν τούτων. — Οἱ ἐν τῇ ἀρχαιότητι φημισθέντες οἶνοι. — Ἡ χρῆσις καὶ ἡ κατάχρησις τῶν οἴνων ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ ἡ ἐν τοῖς συμποσίοις χρῆσις κερατίνων ἢ ξυλίνων ἢ ἀργυρῶν φρεάτων. — Ἀριστουργήματα τοῦ γονίμου καὶ ζωηροῦ πνεύματος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐξελθόντα ἐκ τῶν συμποσίων τούτων. — Πολυποσίας τῶν ἀρχαίων τὸ ἀνάγνωσμα. — Διάσημοι ἄνδρες τῆς ἀρχαιότητος ἀναφερόμενοι ὡς φιλοπόται καὶ πολυπόται καὶ διάφορα ἀνέκδοτα αὐτῶν. — Πολυποσία γυναικῶν καὶ νόμοι τιμωροῦντες τὰς φιλοίνους γυναῖκας.

Τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ ἀποτελοῦσιν ἓν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων κεφαλαίων τῆς Ὑγιεινῆς, ὅπερ ἴσως ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔδει νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν γνῶσιν παντὸς ἀνθρώπου ὡς ἐκ τῆς εὐρείας καὶ μεγάλης χρήσεως τῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ *οἰνοπνευμάτων* καὶ σπουδαιοτάτης τούτων ἐπιρροῆς ἐπί τε τῆς ἀτομικῆς καὶ τῆς δημοσίου ὑγείας.

Ἡ βάσις πάντων τῶν μεθυστικῶν πνευματωδῶν ποτῶν εἶνε τὸ *οἰνόπνευμα*, οὐσία ὑπὸ τῆς χημείας ἐξαχθεῖσα κατὰ πρῶτον ἐκ τοῦ οἴνου, τοῦ βασιλέως τούτου τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ὡς καὶ τὸ ὄνομα οἰνόπνευμα δεικνύει τοῦτο.

Ἐκ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν τὸ πρῶτον, ὅπερ ἐγένετο γνωστὸν καὶ ἐτέθη εἰς χρῆσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, εἶνε ὁ *οἶνος*.

Ἡ πρώτη δ' ἀρχὴ τοῦ οἴνου συνδέεται μὲ τὴν πρώτην ὑπὸ τῶν πρώτων ἀνθρώπων γνῶσιν τῶν ἰδιοτήτων τῆς ἀμπέλου καὶ τὴν καλλιέργειαν αὐτῆς. Ἡ πρώτη λοιπὸν παραγωγὴ τοῦ οἴνου εἶνε ἀρχαιοτάτη καὶ σκοτεινὴ ἀπολλυμένη ἐν μέσῳ τῶν μυθολογικῶν χρόνων. Δὲν ἀνεκαλύφθη δὲ ὡς κοινῶς πιστεύεται ὑπὸ τοῦ μυθολογικοῦ θεοῦ τοῦ οἴνου Βάκχου, καθ' ὅσον ἡ αὐτὴ μυθολογία ἀναφέρει, ὅτι τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου καὶ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ οἴνου ἐδίδαξε τῷ Βάκχῳ ἔτι παιδίῳ ὄντι ὁ διδάσκαλος καὶ παιδαγωγὸς αὐτοῦ Σειληνός.

* * *

Εἰς τὸν Βάκχον λοιπὸν ὀφείλεται ἡ ἀνακάλυψις τοῦ μελιηδέος τούτου μεθυστικοῦ ποτοῦ· ἀλλ' ὅμως εἰς αὐτὸν ὀφείλεται, κατὰ τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν, ἡ ταχεῖα διάδοσις ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν τῆς διδασκαλίας τῆς καλλιεργείας τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς ἐκ τῶν βοτρύων αὐτῶν ἐξαγωγῆς τοῦ οἴνου, ἣν κατώρθωσε διὰ τῆς πολυθρυλλήτου καὶ θριαμβευτικῆς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὰς Ἰνδίας ἐκστρατείας αὐτοῦ, καθήμενος ἐπὶ ὄνου

καὶ παρακολούθουμένος ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ αὐτοῦ Σειληνοῦ καὶ ὑπὸ πλήθους θεῶν, πανῶν, σατύρων μετὰ ποδῶν τράγων, ἱερειῶν βακχίδων καὶ μαινάδων, καὶ ἀνδρῶν ἀνθ' ὅπλων φερόντων θύρσους κεκοσμημένους ὑπὸ χλοερῶν κλάδων ἀμπέλου, καὶ συρόντων τράγους εἰς θυσίαν ἑκάστοτε προωρισμένους.

Τὴν διάσημον ταύτην ἐκστρατείαν τοῦ Βάκχου καὶ τὰς πολυειδεῖς κατ' αὐτὴν περιπετείας, ἃς ὑπέστη, περιγράφει ἐπαρκῶς ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ μυθολογία· πολλὰ δέ, πλεῖστα ἀστεῖα καὶ περίεργα ἐπεισόδια οἱ εὐφυέστατοι καὶ κωμικώτατοι τῶν προγόνων μας συγγραφεῖς διετήρησαν ἡμῖν.

Ἡ ἱερὰ Ἑβραϊκὴ βίβλος τὴν πρώτην ἀρχὴν τοῦ οἴνου ἀναφέρει ἐπίσης ἐξ αὐτῶν τῶν πρώτων ἀνθρώπων· ὁ δὲ Νῶε ὁ μόνος μετὰ τὸν μέγαν κατακλυσμὸν σωθεὶς ἱστορεῖται, ὡς καλλιεργήσας τὴν ἄμπελον καὶ μεθυσθεὶς βαρέως ὑπὸ τοῦ ὀποῦ αὐτῆς.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ἡ ἄμπελος εἶνε αὐτόχθων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας φυομένη αὐτομάτως εἴς τινας χώρας αὐτῆς. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐγνώσθη φυσικῶς κατὰ πρῶτον ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τὰ ἐξαίρετα πλεονεκτήματα τοῦ καρποῦ αὐτῆς. Ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐγνώσθη κατὰ πρῶτον εἰς τὴν γειτνιάζουσαν Θράκην, καὶ ἐκεῖθεν ταχέως εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰταλίαν.

* *

Ὁ οἶνος, τὸ ἐξαίρετον τοῦτο καὶ εὐεργετικὸν μεθυστικὸν ποτόν, ὅπερ ἴσως ἔσχε τοὺς πολυαριθμοτέρους ὑμνητὰς ἐκ πάντων τῶν λοιπῶν προϊόντων τῆς γῆς· ἐν πάσαις ταῖς ἐποχαῖς καὶ ἐν πάσαις ταῖς χώραις, ἦτο τὸ μόνον ἐν τῇ ἀρχαιότητι γνωστὸν πνευματῶδες ποτόν· πλὴν ὑπῆρχον πολυάριθμα εἴδη οἴνων εἰς τὴν ἀρίθμησιν τῶν ὁποίων ἀφιεροῦ πολλὰ κεφάλαια ὁ Ἀθήναιος ὁ γράψας 15 ὁλόκληρα βιβλία περὶ τῆς περὶ τὴν τράπεζαν φιλησυνίας καὶ φιλοψίας τῶν προπατόρων ἡμῶν· ὡς ἐπίσης καὶ ὁ Βιργίλιος, ὅστις ἐν τοῖς Γεωργικοῖς αὐτοῦ ἀριθμεῖ διάφορα διακρινόμενα εἴδη Ἑλληνικῶν καὶ Ἰταλικῶν οἴνων (στίχ. 89—108, βιβλ. Β').

Οἱ ἀρχαῖοι δέ, οἵτινες ἠγάπων τὸ ποτὸν τοῦτο, οὗ τὰς ἐξαιρετικὰς ἰδιότητας ἐγνώριζον καὶ ἐξετίμων μεγάλως, ἀφιέρουν ἰδιαιτέραν προσοχὴν περὶ τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ, ἤτις ἦτο πολύπλοκος καὶ πολυειδής, ἀναλόγως τῶν πολυειδῶν ἐπίσης οἴνων, οὓς κατεσκεύαζον.

Δὲν περιωρίζοντο μόνον εἰς τὴν ἁπλῆν διὰ τοῦ ὀτοῦ τῶν σταφυλῶν κατασκευὴν τῶν οἴνων, ἀλλὰ προσέθετον καὶ διαφόρους γνωστὰς τότε ἀρωματικὰς ἢ ἄλλας οὐσίας, δι' ὧν ἀπελάμβανον διαφόρους οἰνώδεις σκευασίας.

* *

Οὕτως ἐσκεύαζον οἴνους διὰ συγκατεργασίας ἢ ἀφεψήσεως μετὰ πλείστων ἀρωματικῶν οὐσιῶν ἢ ἄλλων φυτῶν καὶ καρπῶν.

Εἶχον λοιπὸν τὸν *κυδωνίτην* καὶ *μηλίτην* οἶνον διὰ κατεργασίας κυδωνίων καὶ μήλων μετὰ οἴνου· τὸν *συκίτην*, μετὰ ξηρῶν σύκων γιγνόμενον· τὸν *μυρτίτην ἢ μυρσινίτην* διὰ τῶν μελανῶν σαρκωδῶν καρπῶν τῆς μυρσίνης σκευαζόμενον· τὸν *θυμίτην* διὰ τοῦ θύμου· τὸν *ῥοίτην* ἀπολαμβανόμενον δι' ἀποθλίψεως ἐν τῷ οἴνῳ τοῦ χυλοῦ τῶν κόκκων τῶν ῥοιδίων· τὸν *ῥοδίτην* γινόμενον δι' ἀπεξηραμένων πετάλων ῥόδων· τὸν *ἀψινθίτην* δι' ἀφεψήσεως οἴνου μετὰ πόας ἀψινθίου· τὸν *ἐλλεβορίτην* σκευαζόμενον ἐκ γλεύκους καὶ μέλανος ἐλλεβόρου, εἶχε δ' οὗτος ἐνέργειαν, κατὰ Διοσκορίδην καὶ Ὀρειβάσιον, κατὰ κύκλον λαμβανόμενος νὰ ἐκτιτρώσκῃ τὰ ἔμβρυα· τὸν *σκαμμωνίτην* καὶ *ἀλοίτην* μετὰ σκαμμωνίας καὶ ἀλοῆς γιγνομένους καὶ ὄντας καθαρτικούς. Εἶχον τέλος καὶ τὸν *ῥητίνιτην*, ὃν ἐκάλουν καὶ *πισσίτην*, διότι προσέθετον τῷ οἴνῳ ὑγρόπισσαν, ὡς ἀναφέρουσιν ὁ Γαληνός, ὁ Διοσκορίδης, ὁ Κέλσιος καὶ ὁ Πλίνιος· ὁ Πλούταρχος δὲ λέγει: «τῇ τε γὰρ πίσσῃ πάντες ἐξαλείφουσι τὰ ἀγγεῖα, καὶ τῆς ῥητίνης ὑπομιγνύουσι· πολλοὶ τῷ οἴνῳ, καθάπερ Εὐβοεῖς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ἰταλίᾳ οἱ περὶ τὸν Πάδον οἰκοῦντες· ἐκ δὲ τῆς περὶ Βίενναν Γαλατείας ὁ πισσίτης οἶνος κατακομίζεται διαφερόντως τιμώμενος ὑπὸ Ῥωμαίων.

Ἔτι δ' ἐσκεύαζον καὶ τὸ *οἰνόμελι*, ὅπερ, κατὰ Διοσκορίδην συνίστατο ἐκ μ. 1 καλοῦ μέλιτος καὶ μ. 2 παλαιοῦ καὶ αὐστηροῦ οἴνου. Κατὰ δὲ Πλούταρχον παρὰ βαρβάροις, παρ' οἷς ἔτι ἦτο ἄγνωστος ὁ ἐκ σταφυλῶν οἶνος, ἐν χρήσει ἦν ὁ *μελίτειος*, ὃν ἀπελάμβανον σκευάζοντες ἐκ ζυμουμένου μέλιτος καὶ «ὑποφαρμάσσοντες τὴν γλυκύτητα οἰνώδεσι ῥίζαις καὶ αὐστηραῖς».

Ὁ Ἀθήναιος ἀναφέρει ἔτι, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐμίγνυον τῷ οἴνῳ καὶ *ὄξος* καὶ *θαλάσσιον ὕδωρ*! Εἶναι ἀληθῶς παράδοξος καὶ θαυμαστὴ ἡ ἰδιοτροπία αὕτη καὶ γενναία ἀνεκτικότης τῶν στομάχων τῶν προγόνων μας!

* *

Ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ αὐτοκράτορος Αὐγούστου ἀναφέρεται, ὅτι ἀνεμιγνύοντο τοῖς οἴνοις καὶ κηρὸς καὶ τέφρα ξύλων καὶ ὀπὸς τῶν ἀγρίων συκεῶν.

Οἱ Ἑβραῖοι δὲ προσέθετον ἔτι καὶ μύρραν καὶ λιβανωτὸν καὶ μάλιστα καὶ ὄπιον. Ἐκτὸς δὲ τοῦ οἴνου ἐγνώριζον οὗτοι καὶ ἄλλα μεθυστικὰ ποτά, ὡς τὸν *κριθινον οἶνον* τῶν Αἰγυπτίων τὸν γιγνόμενον ἐκ πυρῶν καὶ κριθῆς (1) καὶ τὸν ἐπὶ *φοινίκων οἶνον*, οἵτινες ἐγένοντο, ὡς ἐννοεῖται, γνωστοὶ καὶ τοῖς Ἕλλησι.

Ἡ Παλαιστίνη μάλιστα ἐφημίζετο ὡς εὐφορωτάτη ἀμπελοφόρος χώρα. Ἡ *Ἔξοδος* ἀναφέρει ὅτι δύο ἄνθρωποι, μόλις ἠδύναντο νὰ ἄρωσιν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν μίαν βότρυν τῆς χώρας ταύτης *τῆς ἐπαγγελίας*· τοῦτο δὲ καὶ ὁ Ἕλλην περιηγητὴς καὶ γεωγράφος Στράβων βεβαιοῖ λέγων, ὅτι τὸ σύνηθες μῆκος τῶν βότρυων ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἦτο περίπου δύο ποδῶν (ἤτοι περὶ τὰ 66 ὑφεκατόμετρα).

* *

Ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλάδι ἀναφέρονται χῶραι τινὲς διάσημοι διὰ τοὺς ἐξ αὐτῶν παραγομένους οἴνους. Οὕτω δὲ ἡ Ῥόδος ἐφημίζετο διὰ τὰς ἀρίστας σταφυλὰς αὐτῆς, ἐκ τοῦ ἀποῦ τῶν ὁποίων κατεσκευάζετο οἶνος ἐξαίρετος προτιμώμενος πρὸ πάντων διὰ τὰς πρὸς τοὺς Θεοὺς σπονδάς. Ἐπίσης δὲ ὁ τῆς Ἀργολίδος οἶνος ἦτο ὀνομαστός, ὡς καὶ ὁ Συρακούσιος, ὅστις παρήγετο ἐκ σταφυλῶν ἀμπέλου μεταφυτευθείσης ἐξ Ἀργολίδος ὑπὸ βασιλεύσαντος τινὸς ἐν Συρακούσαις Ἀργείου. Ὁ Βιργίλιος ἐπήνεσε τοὺς οἴνους τῆς Μεθύμνης καὶ τῆς Λέσβου, ὃν ἐπίσης καὶ ὁ Ἀριστοτέλης αὐτὸς ἐπήνεσεν. Ὁ δὲ Ἀντιφάνης ὁ κωμικὸς (παρ' Ἀθηναίῳ) τὸν Φλιάσιον οἶνον.

Ὁ Πλίνιος ἐπαινεῖ τὸν Κύπριον οἶνον, τὸν Σικυώνιον, τὸν Τελμησσικόν, τὸν Τριπολιτικόν, τὸν τῆς Βύρηττοῦ, τὸν τῆς Τύρου καὶ τὸν τῆς Μυκώνου, ἧς μάλιστα τὰ νομίσματα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐποχῇ ἔφερον κεχαραγμένα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν κεφαλὴν τοῦ Βάκχου, ἀφ' ἑτέρου δὲ βότρυν σταφυλῆς καὶ σπέρμα κριθῆς. Ἡ νῆσος Ἄνδρος ἐφημίζετο ἐπὶ ἀφθονίᾳ παραγωγῆς οἴνου καὶ ἐπὶ ἰδιαζούσῃ λατρείᾳ τοῦ Βάκχου. Ὁ Παυσανίας μάλιστα καὶ ὁ Πλίνιος ἱστοροῦσιν, ὅτι ἐν Ἄνδρῳ ὑπῆρχεν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διονύσου πηγὴ *Θεοδαίσια* καλουμένη, ἀφ' ἧς μόνον κατὰ τριετίαν, ὅτε ἐτελεῖτο μεγαλοπρεπῶς ἡ ἑορτὴ τοῦ Βάκχου, ἔρρεεν αὐτομάτως οἶνος ἐπὶ ἑπτὰ κατὰ συνέχειαν ἡμέρας.

Ὁ Αἰλιανὸς ἀναφέρει, ὅτι ὑπῆρχον οἶνοι τινὲς πεποιοικισμένοι ἐκ φύσεως ὑπὸ περιέργων ἰδιοτήτων. Οὕτω, κατ' αὐτόν, ὁ οἶνος τῆς Ἠρείας καθίστα γονίμους τὰς γυναῖκας· ὁ δὲ τῆς Κυρήνης ἐπέφερεν ἐκτρωσιν τῶν ἐγκύων καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα συχνάκις ἐχρησιμοποιεῖτο πρὸς ἐνόχους τοιαύτας πράξεις.

* *

Ἐξ αὐτῶν τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων ἦσαν γνωσταὶ αἱ ἐξαίρετοι ἰδιότητες καὶ τὰ πλεονεκτήματα, ἅτινα προσκτᾶται ὁ οἶνος παλαιούμενος. Ὁ Νέστωρ, ὅστις ἠγάπα τοὺς καλοὺς οἴνους, ὡς ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει, διετήρει καὶ εἶχεν οἴνους ἕνδεκα ἐτῶν. Ἐὰν πιστεύσωμεν δὲ τὸν Πλίνιον, οἶνος ῥωμαϊκὸς διετηρήθη περὶ τὰ 200 (!) ἔτη, ὅτε ἔλαβε τὴν σύστασιν πεπηγότος μέλιτος.

Ἰατρός τις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔγραψε περὶ τοῦ παλαιοῦ οἴνου· «ὁ παλαιὸς οἶνος οὐ πρὸς ἡδονὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑγίειαν προσφορώτερος· πέσσει τε γὰρ μᾶλλον τὰ σῖτα καὶ λεπτομερὴς ὢν εὐανάδοτος ἐστὶ· δύναμίν τε τοῖς σώμασιν ἐμποιεῖ. . . .»

Ὁ Πίνδαρος δὲ αὐτὸς εἶπεν:

«Παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.»

Ὁ δ' Εὔβουλος ἐν προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ ὢν μετὰ πικρίας τινὸς ἔγραφεν: «Ἄτοπον, τὸν μὲν οἶνον εὐδοκιμεῖν ἀεὶ παρὰ ταῖς ἑταίραις τὸν παλαιόν, ἄνδρα δὲ μὴ τὸν παλαιόν, ἀλλὰ τὸν νεώτερον».

Ἐπὶ τούτοις δ' ἀνάμιμνησκόμεθα καὶ ἀνεκδότου τινὸς εὐφυοῦς ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου ἀναφερομένου:

Πέμψαντος τινὸς πρὸς τὴν διάσημον ἑταίραν Φρύνην οἶνον παλαιὸν μέν, ἀλλ' ὀλίγον· τὴν ποσότητα καὶ εἰπόντος — Δεκαετὴς ἐστὶ τὴν ἡλικίαν. — Περίεργον, ἀπήντησεν αὕτη, ἐνῷ ἔχει τοιαύτην ἡλικίαν, εἶναι τόσον μικρός».

* *

Ἐκτὸς τῶν διαφόρων σκευασιῶν τῶν οἴνων οἱ ἀρχαῖοι οὐδὲν ἄλλο εἶχον ἐκ τῆς σήμερον ἀπείρου πληθύος τῶν πνευματωδῶν ποτῶν καὶ σεραπίων καὶ ἐλιξιρίων.

Δὲν εἶχον δὲ τοιαῦτα οἰνοπνευματώδη ποτά, καθ' ὅσον δὲν ἐγνώριζον, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδει εἰς τοὺς οἴνους τὴν διεγερτικὴν καὶ μεθυστικὴν ἐνέργειάν των, εἶναι τὸ οἰνόπνευμα, ὅπερ πολλὰ ἔτη βραδύτερον ἐγνώσθη, ὅτε ἡ χημεία προοδεύσασα κατώρθωσε διὰ τῆς ἀποστάξεως νὰ ἐξαγάγῃ αὐτὸ ἐκ τῶν οἴνων.

Οὐχ ἧττον καὶ παρὰ τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν τὴν ἐπιστημονικὴν τῶν ἀρχαίων, ὁ οἶνος ἦν παρ' αὐτοῖς ἐν μεγίστῃ ὑπολήψει καὶ ἀπετέλει ἓν τῶν ἐξεχόντων καὶ ἀπαραιτήτων συστατικῶν πάσης τραπέζης, παντὸς συμποσίου. Ἠγάπων τὸ ποτὸν οἱ ἀρχαῖοι, καὶ ἐκ τούτου καὶ διὰ τοῦτο ἐξῆλθον τόσα ἀριστουργήματα τῆς γονίμου καὶ ζωηρᾶς φαντασίας τῶν προγόνων μας.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἰδίως φαγητοῦ ἔπινον ὀλίγιστον οἶνον καὶ μόνον περὶ τὸ τέλος τῆς τραπέζης, κατὰ τὰ ἐπιδόρπια, μετὰ προηγουμένας πρὸς τοὺς θεοὺς σπονδὰς ἤρχιζον κάπως ἀφθονώτερον καὶ ἐλευθεριώτερον τὴν πόσιν. Ἔπινον δ' ἐν ἀρχῇ ἐντὸς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κυπέλλου ἐσκευασμένου κατὰ πρῶτον ἐκ κέρατος βοός, ὅπερ περιεφέρετο περὶ τὴν τράπεζαν δι' ὅλων τῶν συμποτῶν. Κατόπιν κατεσκευάσθησαν καὶ ἐξ ἄλλων διαφόρων οὐσιῶν κύπελλα, ἅτινα, σὺν τῇ προόδῳ τοῦ χρόνου, βαθμηδὸν προώδευον ἐπίσης καὶ ἐλάμβανον καταπληκτικὴν ἀνάπτυξιν εἰς τὰς διαστάσεις καὶ τὴν χωρητικότητα αὐτῶν· καθ' ὅσον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἤδη τοῦ Σωκράτους, ὅτε τὰ συμπόσια ἔλαβον τοσαύτην ἀνάπτυξιν καὶ δημοτικότητα, τὰ ποτήρια ἦσαν τοσοῦτον βαθέα, ὥστε σκωπτικῶς καὶ εἰρωνικῶς προσωνομάζοντο καὶ φρέατα ἀργυρᾶ, ἢ ξυλίνα, ἢ κεράτεια!

Τὰ πρῶτα πώματα ἐλαμβάνοντο εἰς τιμὴν τῶν Θεῶν καὶ τῶν Ἡρώων, τὰ δὲ κατόπιν εἰς τιμὴν τῶν συμποτῶν καὶ τῶν ἀπόντων φίλων. Ἡ συνή-

(1) Τὸν σήμερον κοινῶς καλούμενον *ζύθον*, ὅστις, καθ' Ἡρόδοτον καὶ Διόδωρον, ἐκκευάζετο ἐν Αἰγύπτῳ, κατὰ δὲ Ξενοφῶντα, ἐν Μεσοποταμίᾳ.

θεια δὲ μετέπειτα καθιέρωσε νὰ λαμβάνωνται τόσα πόματα, ὅσα γράμματα συνίστων τὸ ὄνομα τοῦ, ὑπὲρ οὗ ἔπινον, προσώπου!

Καὶ ὅμως, ἐὰν πιστεύσωμεν τοὺς ἱστορικούς, οἱ Ῥωμαῖοι, οἵτινες ἰδίως ἐπενόησαν τὸ εἶδος τοῦτο τῶν προποσέων, σπανιώτατα ἀπήρχοντο τῶν συμποσίων ἔξοινοι. Τοῦτο δὲ ἀποδίδεται καὶ εἰς τὴν μακρόθυμον βεβαίως ἀνοχὴν τοῦ ῥωμαλέου ὀργανισμοῦ των, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μετὰ μεγάλης ποσότητος ὕδατος ἀνάμιξιν τῶν οἴνων (¹).

**

Περὶ τὸ τέλος λοιπὸν τῶν συμποσίων, κατὰ τὴν ὥραν τῶν ἐπιδορπίων, ἐδίδοντο εἰς τὸν οἶνον οἱ πρόγονοί μας, ὅτε καὶ οἱ μὲν ἔπαιζον τὸν κότταβον ἢ ἄλλα παίγνια, οἱ δὲ ᾖδον ἢ ἠκροῶντο ἀοιδῶν καὶ μουσικῶν, ἄλλοι δέ, οἱ καὶ εὐπαίδευτοι, παρεδίδοντο κατὰ τὴν ὥραν ταύτην εἰς φιλοσοφικὰς ἢ ἄλλας κοινωνικὰς συζητήσεις. Ἐκ τῶν συμποσίων δὲ τούτων, καὶ ὑπὸ τὴν ἐλαφρὰν διεγερτικὴν ἐπήρειαν τοῦ οἴνου ἀνέλημψαν τοσαῦτα ἀριστουργήματα τῶν προγόνων μας ὑπὸ τὴν ἁπλῆν ἐπιγραφὴν *Συμπόσια*. Ἐκ τούτων ἐξῆλθεν ὁ ἀθάνατος διάλογος τοῦ Πλάτωνος ὁ ἐπιγραφόμενος *Συμπόσιον*, τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τῆς φιλοσοφίας.

**

Πολλοὶ τῶν διασήμων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος ἀναφέρονται, ὡς σχόντες ἰδιάζουσαν πρὸς τὸ μελιηδὲς τοῦτο καὶ *θεῖον ποτὸν* συμπάθειαν.

Ὁ Ὅμηρος ἱστορεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα ὡς πολυπότην, καὶ διὰ τοῦ στόματος τοῦ Ἀχιλλέως ἐκφέρει τὴν ἑξῆς κατ' αὐτοῦ λοιδορίαν·

« Οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων ... »

Ἀλλ' *ἐκ πάντων τῶν Ὁμηρικῶν ἡρώων* ὁ Νέστωρ ὁ ὑπέργηρος οὗτος πολεμιστής, ἦτο ὁ μᾶλλον πολυπότης ἀνήρ, ὃν πολλάκις ὁ θόρυβος τῆς μάχης κατελάμβανε πίνοντα:

« Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντα περ ἔμπης »

Ὁ Αἰσχύλος ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου καὶ Ἀθηναίου, ὅτι ὑπὸ τοῦ οἴνου διαθερμαινόμενος καὶ μεθύων ἔγραφε τὰς ἐξόχους τραγῳδίας αὐτοῦ· διὸ καὶ ὁ ἀντίπαλος αὐτοῦ δραματικὸς Σοφοκλῆς μεμφόμενος αὐτῷ ἔλεγεν· « Αἰσχύλε, εἰ καὶ τὰ δέοντα ποιεῖς, ἀλλ' οὖν οὐκ εἰδὼς γε ποιεῖς ». Ἐπίσης δὲ λέγεται, ὅτι καὶ ὁ διάσημος κωμικὸς Ἀριστοφάνης, ὅστις καὶ τὸν οἶνον *Ἀφροδίτης γάλα* προσωνόμασεν, ὡς καὶ ὁ Μιτυληναῖος μελοποιὸς Ἀλκαῖος μεθύοντες συνέθετον.

Ὁ δὲ ἡδυμελὴς τοῦ Ἔρωτος καὶ τοῦ Βάκχου ἀοιδὸς Ἀνακρέων αὐτὸς οὗτος εἴς τι τῶν ποιημάτων του ὁμολογεῖ:

« Ἐγὼ γέρων μὲν εἰμὶ
« Νέων πλέον δὲ πίνω ... »

ἔγραφε δὲ καὶ συνέθετεν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ οἴνου, ὡς ἀλλαχοῦ πάλιν λέγει:

« Ὅτ' ἐγὼ πίω τὸν οἶνον,
« τότε μεν ἁνθὲς ἦταρ.
« Μούσας λιγαίνειν ἄρχεται ... »

Πολλὰ δὲ πιών, ἀναφέρεται, ὅτι ἀπέθανεν ὁ Ἀνακρέων.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐφημίζετο ὡς εἷς τῶν διασήμων οἰνοποτῶν, πολλάκις ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ οἴνου κοιμηθεὶς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας δύο καὶ νύκτας δύο. Εἰς παροξυσμὸν δὲ ὀργῆς ἐν μέθῃ εὑρισκόμενος ἐφόνευσε τὸν ἄριστον φίλον του καὶ στρατηγὸν Κλεῖτον, ὅστις μάλιστα ποτὲ ἔσωσεν αὐτῷ τὴν ζωήν. Ἔτι δὲ κατὰ τὴν εἰς Ἰνδίας ἐκστρατείαν αὐτοῦ μετά τινα νίκην ἔθηκεν *ἀγῶνα πολυποσίας*. Ἐκ τῶν διαγωνισθέντων, ἀναφέρεται, ὅτι παραχρῆμα μὲν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἀπέθανον τριάκοντα καὶ πέντε, ὀλίγας δ' ὥρας μετὰ τὸν ἀγῶνα ἓξ ἄλλοι· ὁ δὲ πλεῖστον πιὼν καὶ νικήσας ἔπιε μὲν *ἀκράτου* οἴνου χόας τέσσαρας (ἤτοι περίπου 13 ὀκάδας), ἐβίωσε δὲ μόνον ἡμέρας τέσσαρας. Εἰς τινα δὲ ὑπερβολικὴν κατάχρησιν οἴνου ὀφείλεται, κατά τινας, καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Φίλιππος ἦν ἄγαν φιλοπότης, ὡς ἱστορεῖ ὁ Θεόπομπος (παρ' Ἀθηναίῳ)· διὰ δὲ τὸ προτέρημα αὐτοῦ τοῦτο, ὡς φαίνεται, ὁ Φίλιππος ἐσεμνύνετο, καθ' ὅσον οἱ μισθωτοὶ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἀπεσταλμένοι ἐκ Μακεδονίας διεκήρυσσον μετὰ κόμπου τὸ *κατόρθωμα* τοῦτο αὐτοῦ· διόπερ ὁ μέγας Ἀθηναῖος ῥήτωρ καὶ ἄσπονδος ἐχθρὸς αὐτοῦ Δημοσθένης εὐφυέστατα ἀπήντησεν, ὅτι *ἡ πολυποσία του ὄντ' εἶνε πλεονέκτημα βασιλέως, ἀλλὰ κοινοῦ σπάγγου!*

Ἐν τούτοις τὸ πίνειν, φαίνεται, ὅτι ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐθεωρεῖτο ἓν ἐκ τῶν σπουδαίων προτερημάτων, διότι καὶ οἱ ἐν Ἀθήναις συμποσίαρχοι διωρίζοντο ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἦσαν « μήτε τῷ μεθύειν εὐάλωτοι, μήτε πρὸς τὸ πίνειν ἀπρόθυμοι ». Ὁ δὲ Πλούταρχος ἀναφέρει, ὅτι καὶ ὁ Κῦρος ὁ νεώτερος γράφων πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐσεμνύνετο « ὅτι τά τ' ἄλλα τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρταξέρξου βασιλικώτερος εἴη, καὶ *φέροι καλῶς πολὺν ἄκρατον* ».

Φίλοινοι ἔτι διάσημοι ἱστοροῦνται καὶ ὁ τύραννος τῆς Σικελίας Διονύσιος ὁ νεώτερος καὶ ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν Νυσαῖος, καὶ ὁ Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, ὅστις διὰ τὸ πολυποτεῖν ἐκλήθη παρὰ Πολυβίου εὐφυέστατα *Ἐπιμανής*. Ἔτι δὲ Ἀρκαδίων τις καλούμενος, ὅστις « ἔφθιτο ἐκ χανδὸς ζωροποτῶν κύλικος » καὶ ὁ Στρατόνικος ὁ κιθαριστής, περὶ οὗ λέγεται, ὅτι εἶπε, πῶς *ἔπιον ἀφθόνως, οὐχὶ διότι ἐδίψα, ἀλλ' ἵνα μὴ διψήσω* ὡς καὶ ὁ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεύς, ἀναφερόμενος ὡς πολυποτής ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Ἡροδότου.

Ὁ διάσημος Θηβαῖος κρατερῶς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πολεμήσας ἦτο εἰς ἄκρον φιλοπότης. Καὶ οὗτος ἔθηκεν ἄθλα πολυποσίας καὶ πολυφαγίας καὶ κατελθὼν ὁ ἴδιος εἰς τὸν ἀγῶνα ἐνίκησεν ἀμφότερα τὰ ἄθλα, διόπερ ἐπεκλήθη καὶ Διόνυσος.

Ἐπὶ πολυποσίᾳ διάσημοι ἔτι ἦσαν καὶ οἱ Θρᾷκες, παρ' οἷς πρώτοις ἐν Εὐρώπῃ ἐκαλλιεργήθη ἡ ἄμπελος ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰσαχθεῖσα. Οἱ Βυζαντινοὶ μάλιστα ἱστοροῦνται ὡς τοσοῦτον φιλοπόται καὶ οἰνόφλυγες, ὥστε ἔφθασαν νὰ κατοικῶσι διαρκῶς ἐν τοῖς καπηλείοις. Περὶ τούτων δ' ἱστορεῖται καὶ τὸ ἑξῆς ὄντως ἀστεῖον καὶ περίεργον ἀνέκδοτον. Πολιορκούμενοι ποτὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ μὴ προσκαρτεροῦντες ἐν τοῖς τείχεσι τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐγκαταλείποντες τὰς θέσεις των καὶ προστρέχοντες εἰς τὰ καπηλεῖα ἠνάγκασαν τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Λεωνίδαν νὰ διατάξῃ, *ὅπως τὰ καπηλεῖα ἐπὶ τῶν τειχῶν σκηνοπηγήσωσι*, δι' οὗ μέσου μόνον ἐπετεύχθη ἡ μὴ λειποταξία τῶν πολεμιστῶν!

**

Ἀλλ' αἱ γυναῖκες ἰδίως ἐν τῇ ἀρχαιότητι κατηγοροῦντο ἐπὶ φιλοποσίᾳ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν κωμικῶν τῆς τότε ἐποχῆς, ἄνδρες λίαν ἀγροῖκοι, ὥστε νὰ γνωρίζωσι τὴν πρὸς τὸ ὡραῖον φύλον ὀφειλομένην λεπτότητα καὶ ἀβροφροσύνην, πολλάκις τὰς γυναῖκας διεκωμῴδησαν ἐπὶ πολυποσίᾳ, *οἰνηρὰ ἀγγεῖα* ταύτας καλέσαντες. Εἷς τις μάλιστα, οὗ τὸ ὄνομα παραδίδομεν εἰς τὴν ἀπέχθειαν τοῦ ὡραίου φύλου, ὁ Ἄλεξις εἶπεν ὅτι *γυνὴ ἐκ πάντων τῶν πραγμάτων ἔχει ἀρκετά, ὅταν ἔχῃ ἀρκετὸν οἶνον*. Ἕτερος δέ τις ὁ Ξέναρχος εἶπεν:

« Ὅρκον δ' ἐγὼ γυναικὸς εἰς οἶνον γράφω ».

Τρίτος τέλος ὁ Ἀξιόνικος ἀποφθεγματικῶς ἔγραψε « πιστεύσατε τὴν γυναῖκα τὴν ἀρνουμένην ὅτι πίνει ὕδωρ ». Πλεῖστα δὲ καὶ ἄλλα σκωπτικὰ ἐπιγράμματα καὶ ἀποφθέγματα ἀπηυθύνθησαν πρὸς τὸ γυναικεῖον φύλον ἀνηλεῶς ὑπὸ τῶν διαφόρων κωμικῶν.

Ἐν τούτοις ἂς ἐπιτρέψωσιν ἡμῖν αἱ εὐγενεῖς καὶ σώφρονες σήμερον ἀπόγονοι ἐκείνων ἀναγνώστριαι νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι φαίνεται, πῶς οἱ κωμικοὶ οὗτοι δὲν εἶχον καὶ πολὺ ἄδικον, διότι οὐ μόνον ἀναφέρεται, ὅτι ἔπινον οἶνον ἄφθονον αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ περισσότερον πάντων ἀνθίσταντο εἰς τὴν μεθυστικὴν ἐνέργειαν τοῦ οἴνου· ὁ δὲ Πλούταρχος ἀφιεροῖ ὁλόκληρον κεφάλαιον, ὅπως ἐξηγήσῃ τὸ φυσικὸν τοῦτο πλεονέκτημα τῶν γυναικῶν. Ἐκ τούτου οἱ Μασσαλιῶται ἠναγκάσθησαν διὰ νόμου εἰδικοῦ νὰ ὑποχρεώσωσιν ἐπὶ αὐστηρᾷ ποινῇ τὰς γυναῖκας, ν' ἀπέχωσι τοῦ οἴνου καὶ νὰ *ὑδροποτῶσιν ἀποκλειστικῶς*· ἐπισης δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, ὧν ὁ νόμος, ὡς φαίνεται, ἦτο λίαν αὐστηρός, ἀφοῦ, ὡς ἱστορεῖται, Ῥωμαῖός τις συλλαβὼν ἐπ' αὐτοφώρῳ τὴν σύζυγον αὐτοῦ πίνουσαν ἐφόνευσε διὰ ῥάβδου καὶ εἰσαχθεὶς εἰς δίκην ἠθωώθη, ὡς σεβασθεὶς τοὺς νόμους τῆς κοινωνίας! Ἑτέρα δέ τις ῥωμαία γυνὴ ἀνοίξασα λάθρα τὸ κιβώτιον, ἔνθα ἐφυλάσσετο ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς ἡ κλεὶς τῆς οἰναποθήκης κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ πείνης θάνατον!

Ἰω. Φουγτανος.

(¹). Οἱ οἶνοι τῶν ἀρχαίων ἦσαν λίαν παχεῖς καὶ ἰσχυροί, καὶ διὰ τοῦτο ἠρκοῦντο, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δι' ὕδατος πολλοῦ πρὸ τῆς πόσεως· σπανίως δ' ἔπινον *ἄκρατον* τὸν οἶνον. Ὁ οἶνος δὲ τῆς Θάσσου ἱστορεῖται, ὡς ὁ πάντων ἰσχυρότατος, ὅστις, ἵνα ποθῇ ἀβλαβῶς, ἔδει ν' *ἀραιωθῇ διὰ τριπλασίου εἰκοσαπλασίου καὶ πλέον ὕδατος*. Ὁ Ὅμηρος δὲ ἱστορεῖ, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ τοῦ οἴνου τῆς Θάσσου, δοθέντος *ἀκράτου*, κατώρθωσε νὰ μεθύσῃ τὸν πελώριον κύκλωπα Πολύφημον μέθην βαρεῖαν φονεύσασαν μάλιστα αὐτόν.

Τὸ ἀκόλουθον ἔγγραφον τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, ἀποσταλὲν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἐν Χίῳ λογίου συνδρομητοῦ τῆς « Ἑστίας » κ. Π. Ἀναγνωστοπούλου, δημοσιεύομεν ἐνταῦθα ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς τότε καταστάσεως τῶν πνευμάτων καὶ ἰδεῶν τῶν κατοίκων περὶ τῆς τοπικῆς αὐτῶν διοικήσεως.

ΕΝ ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

« Ὁ Λαὸς τῶν Ἀθηνῶν αἰσθανόμενος ἐπὶ μᾶλλον τὰ φυσικὰ καὶ πολιτικὰ δικαιώματά του, τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν χύσιν τοῦ πολυτίμου αἵματός του, καὶ μετὰ τὸν τέλειον θρίαμβον τῶν Νόμων ἐναντίον τῆς καταδυναστείας ἀπολαμβάνει ἤδη πλήρως ἀπὸ τὸν Νόμον τῆς Ἐπιδαύρου αὐθόρμητος σήμερον συνῆλθεν εἰς κοινὴν καὶ νόμιμον Συνέλευσιν διὰ νὰ σκεφθῇ καθ' ὅσον εἰς αὐτὸν ἀνῆκεν περὶ τῆς ἐσωτερικῆς του εὐδαιμονίας καὶ τῆς καλῆς ἁρμονίας τῶν τοπικῶν πραγμάτων του.

» Ἐν ταύτῃ τῇ Συνελεύσει ὁ Λαὸς εὑρὼν τοὺς κυρίους Ν. Ζαχαριτζᾶ, Ι. Π. Βλάχου, Χ. Σ. Γκηκάκη καὶ Ι. Πάλλην, ὅτι κατέχουν διὰ τὰς περιστάσεις δύο καὶ τρεῖς κατὰ συνέχειαν χρόνους τὸ ἀξίωμα τῶν Δημογερόντων τῆς Πόλεως ἐναντίον τοῦ ἐλευθέρου πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον δὲν συγχωρεῖ οὔτε εἰς αὐτὰς τὰς ἐπισημοτέρας ἀρχάς, Ἐκτελεστικὸν καὶ Βουλευτικόν, εἰμὴ ἐτήσιον τὴν διάρκειαν, καὶ ἐναντίον τοῦ παλαιοῦ καὶ πατρίου Νόμου τῆς Πόλεως, τὸ ὁποῖον εἶχεν νὰ ἐκλέγῃ κατ' ἔτος τοὺς Δημογέροντάς του, καὶ αὐτὴν μάλιστα τὴν ὥραν τοῦ χρόνου, ἐλευθέρᾳ καὶ ὁμοφώνῳ ψήφῳ ἔκρινε σύμφερον εἰς τὴν πολιτείαν του, συντείνον εἰς τὴν ἐλευθερίαν του καὶ κατάλληλον εἰς τὸν Ὀργανικὸν νόμον τῆς Ἑλλάδος, νὰ ἐμποδίσῃ ἀνυπερθέτως τὴν ἐπιπλέον διάρκειαν τούτων τῶν Δημογερόντων· ὅθεν καὶ διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων ἐκλέγει Δημογέροντας τῆς πόλεως τοὺς πατριώτας κυρίους Συμεὼν ἡγούμενον Σπυριδονήτην Στάμον Σεραφείμ, Σπυρίδωνα Πατούσαν καὶ Μιχαὴλ Βουζίκην, οἵτινες ἀπὸ σήμερον δυνάμει τοῦ παρόντος ψηφίσματος νὰ ἐνεργῶσιν ὅσα εἰς τὸ ὑπούργημα τούτων προσδιορίζονται ἀπὸ τὸν Ὀργανικὸν νόμον τῶν Ἐπαρχιῶν καθήκοντα. Περιπλέον διὰ νὰ μὴν ἤθελεν ἐμφιλοχωρῇ εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν Ἀρχόντων του ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν

ἰσονομίαν Δεσποτισμός, ὁ Λαὸς τῶν Ἀθηνῶν προσδιορίζει τὴν διάρκειαν τούτων τῶν νῦν ἐκλεχθέντων Δημογερόντων ῥητῶς ἐνιαύσιον· ἐπικυρεῖ καὶ διὰ τὸ μέλλον τὸν παλαιὸν τοπικὸν καὶ δίκαιον Νόμον, τοῦ νὰ ἐκλέγωνται κατ' ἔτος καὶ νὰ παρρησιάζονται εἰς τὴν Διοίκησιν νέοι Δημογέροντες, χαρακτηρισμένοι ὅμως μὲ πατριωτισμὸν καὶ μὲ τὴν πρὸς τοὺς νόμους εὐπείθειαν.

«Ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, τὸ χιλιοστὸν ὀκτακοσιοστὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος, τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ Μαρτίου μηνός.»

Η ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΣ ΣΥΡΙΓΞ ΤΗΣ ΜΑΓΧΗΣ

Ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων τῆς Ἀγγλίας ἀπέρριψε πάλιν πρό τινων ἡμερῶν διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας νομοσχέδιον, δι' οὗ ἐζητεῖτο ἡ ἄδεια πρὸς διόρυξιν τῆς περιλαλήτου καταστάσης ὑποβρυχίου σύριγγος τῆς Μάγχης. Οἱ Ἄγγλοι δὲν δύνανται νὰ κατανικήσωσι τοὺς πατριωτικοὺς φόβους, οὓς διεγείρει αὐτοῖς ἡ ἐπιχείρησις αὕτη, γνωσταὶ δὲ εἶνε αἱ περὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς ἀρνητικαὶ γνωμοδοτήσεις τῶν ἐπισημοτάτων Ἄγγλων στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν. Ἐν ἑνὶ τῶν σπουδαιοτέρων περιοδικῶν ὁ ναύαρχος Dunsany ἔγραφε περὶ τοῦ νέου τούτου *δουρείου ἔπους*: «Τίς δύναται νὰ μᾶς βεβαιώσῃ ὅτι νύκτα τινὰ ὀλίγαι ἑκατοντάδες ἀνδρῶν ἐνόπλων, διὰ προδοσίας ἢ ἐξαπίνης ἐπιπίπτοντες, δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ καταλάβωσι τὸ Δοῦβρον, καὶ οὕτω νὰ γείνωσι κύριοι τῆς εἰσόδου τῆς σύριγγος, ματαιοῦντες πᾶσαν προετοιμασίαν ἡμῶν πρὸς ἀνατίναξιν αὐτῆς δι' ὑπονόμων;» Μάτην οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν ἐκτέλεσιν τῆς σύριγγος εἰς τὰς παρατηρήσεις ταύτας τοῦ Βρετανοῦ ναυάρχου ἀντέταξαν, ὅτι αἰφνιδία κατάληψις τῆς σύριγγος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ, ἀλλὰ μόνον κατόπιν κηρύξεως πολέμου, καὶ ὅτι ἦτο ὕβρις πρὸς τὸ γαλλικὸν ἔθνος ἡ οὕτως ἀνυποστόλως ἐκφερομένη ὑπόνοια ὅτι ἠδύνατο νὰ προβῇ εἰς τοιαύτην βδελυρὰν ἐπιβουλὴν περιφρονοῦν καὶ τοὺς στοιχειωδεστάτους κανόνας τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἀπαισιοδόξων κατίσχυσαν, καὶ ἡ ἐπιχείρησις ἐματαιώθη ἐπὶ τοῦ παρόντος διὰ τῆς ψήφου τοῦ Κοινοβουλίου. Τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν διάσημον Γάλλον οἰκονομολόγον κ. de Molinari ἵνα δημοσιεύσῃ ὀρθοτάτας τινὰς σκέψεις περὶ τοῦ ἔργου ἐκείνου. Ὁ κ. Molinari σημειῶν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐν τῇ ἀγγλικῇ βουλῇ ψηφοφορίας, ἐπιφέρει οὐχ ἧττον ὅτι ἀσφαλῶς δύναται τις νὰ προϊδῃ ὅτι ἀντίδρασις θὰ ἐπέλθῃ μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸ νῦν ἐπικρατοῦν ῥεῦμα τῶν γνωμῶν, ἐπιβαλλομένη ὑπὸ ἀναγκῶν ἐμπορικῶν καὶ ναυτικῶν, προερχομένων ἐκ τοῦ γινομένου ἀνταγωνισμοῦ.

Ἀπὸ τῆς κατισχύσεως τῆς πολιτικῆς τῆς ἐλευθέρας συναλλαγῆς ἡ Ἀγγλία κατέστη ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ ἀποθήκη τῶν ποικίλων εἰδῶν καὶ πρώτων ὑλῶν εἰς Λίβερπουλ καὶ Λονδῖνον κομίζονται ἐκ παντὸς σημείου τοῦ κόσμου τὰ ὀμμητριακά, οἱ βάμβακες, τὰ ἔρια κτλ. ἄτινα κατόπιν ἀποστέλλονται ἐκεῖθεν εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἠπειρον. Ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ στιγμὴ — καὶ δὲν εἶνε ἴσως πολὺ μακράν ἡ στιγμὴ αὕτη — καθ' ἣν οἱ νησιωτικοὶ λιμένες τοῦ Λίβερπουλ καὶ Λονδίνου δὲν θὰ δύνανται νὰ ἀνταγωνισθῶσιν ἐπιτυχῶς πρὸς ἄλλους ὡς πρὸς τὴν προμήθειαν τῶν εἰδῶν ἐκείνων εἰς τὴν Εὐρώπην, παρὰ μόνον ἐὰν γείνωσι λιμένες ἠπειρωτικοί, τουτέστιν ἐὰν δύνανται νὰ ἀποστέλλωσιν, ἄνευ μεταβιβάσεως εἰς ἄλλα σκάφη, ὡς συμβαίνει εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἄβρης, Ἀμβέρσης καὶ Ῥοττερδάμης, τὰ ὀμμητριακά, τὸν βάμβακα καὶ τὸ ἔριον εἰς τὰ γαλλικά, τὰ γερμανικὰ καὶ τὰ ἑλβετικὰ ἐργοστάσια. Τότε οἱ Ἄγγλοι θὰ ἐννοήσωσι κάλλιον τὴν χρησιμότητα τῆς ὑπογείου σύριγγος ὑπὸ τὸν πορθμὸν τῆς Μάγχης, ἐνῷ οἱ Γάλλοι, Βέλγοι, Ὁλλανδοὶ καὶ Γερμανοὶ δὲν θὰ εὐχαριστηθῶσιν ἴσως καθόλου δι' αὐτήν. Παρὰ τὰς δυσθιώνους προγνώσεις τῶν ναυάρχων καὶ στρατηγῶν τὸ ῥῆγμα θὰ γείνῃ τότε ἀφεύκτως, ἡ σύριγξ θὰ σκαφῇ. Ἡ ἐπιχείρησις εἶνε ζήτημα χρόνου μόνον.

Ε.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΙΑΡΗ

Ἐκ τῶν πολλῶν ἐπεισοδίων τοῦ πολεμικοῦ βίου τοῦ Κριάρη δύο χαρακτηριστικώτατα τοῦ ἀνδρὸς ἀποσπῶμεν ἐξ ἐκτενοῦς βιογραφίας αὐτοῦ, δημοσιευθείσης ἐν τῇ «Ἀκροπόλει» ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866 γραμματέως αὐτοῦ χρηματίσαντος κ. Κ. Ἀργυροπούλου.

Ἐκραγείσης τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1866, πρῶτος ὁ Κριάρης προσέβαλε τοὺς τούρκους ἐπιτυχῶς ἐν Σταυρῷ τῆς Κανδάνου. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην συνελήφθη ζῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θεόδωρος, ὅτε δὲ οἱ ἐντόπιοι Τοῦρκοι διεμέλιζον αὐτὸν καὶ ἐφώνων ἐκ τῆς ἀπέναντι φάραγγος «Καπετὰν Κωσταντῆ, ἔλα νὰ πάρῃς κρέας», αὐτὸς ἀταράχως ἀπήντα «Ψήστε τον καὶ φάτε τον, βρωμόσκυλα».

Ἄλλοτε πάλιν ἐν καιρῷ μάχης ἐν Μελιδωνίῳ τοῦ Ἀποκορώνου ἀ ἤγγειλαν αὐτῷ ὅτι ἐπληγώθη καιρίως ἐκεῖ που πλησίον μαχόμενος ὁ υἱός του ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπήντησε μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ἀταραξίας: «ἂς ὑπάγῃ εἰς ἰατρόν», καὶ ἐξηκολούθησε μέχρι τέλους πολεμῶν.

Θαυμαστὰ ἀληθῶς μαρτύρια τῆς καρτερόψυχίας καὶ τοῦ ἀτέγκτου φρονήματος τοῦ ἀνδρός, παρορῶντος καὶ αὐτὰ τὰ τιμαλφέστατα χάριν τῆς πατρίδος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἀποθανόντος τοῦ δουκὸς τῆς Βανδώμης, Λουδοβίκος ὁ ΙΔ' ἀνέθετο τὴν διοίκησιν τῆς Προβηγκίας, ἣν εἶχεν ὁ ἀποθανών, εἰς τὸν στρατάρχην Βιλλιάρ, ὅστις ἐπίσης ἦτο δοὺξ καὶ ὁμότιμος. Ὅτε δὲ οὗτος μετέβη ὅπως λάβῃ τὴν κατοχὴν τῆς ἀρχῆς, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐπαρχίας ἐξελθόντες εἰς προϋπάντησίν του προσήνεγκον αὐτῷ βαλάντιον πλῆρες χρυσῶν λουδοβικίων εἰπόντες: «Ἰδού, αὐθέντα, βαλάντιον ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προσφέραμεν εἰς τὸν δοῦκα τῆς Βανδώμης ὅτε ἦλθεν ἐνταῦθα, καὶ τὸ ὁποῖον ὁ δοὺξ δὲν ἐδέχθη. — Ἀλ ἀπήντησεν ὁ στρατάρχης, ὁ δοὺξ τῆς Βανδώμης ἦτο *ἀμίμητος*...» καὶ ἔλαβε τὸ βαλάντιον.

* * *

Φοιτητὴς ἐξετάζεται εἰς τὴν βοτανικήν.

Ὁ *καθηγητής*. — Εἴπατέ μοι παρακαλῶ ὅ,τι γνωρίζετε περὶ τῆς οἰκογενείας τῶν *Φιλυροειδῶν*;

Ὁ φοιτητής. — Ἐγώ, κύριε καθηγητά, εἶμαι ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ καὶ δὲν ἔτυχε νὰ γνωρίσω τὴν οἰκογένειαν, τὴν ὁποίαν μοῦ λέγετε.

* * *

Ἐν καιρῷ κυνηγίου!

— Διατί δὲν τοῦ ρίχνεις, κὺρ Πέτρο; Νὰ τος ὁ λαγὸς πηδᾶει μπροστά σου.

— Ἀεύρεις; μοῦ ἔμεινε μία ῥιξιὰ μόνο καὶ τὴν φυλάγω γιὰ κάθε ἐνδεχόμενον....

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ διῶρυξ τοῦ Παναμᾶ. Ἐξακολουθοῦσι δραστηρίως αἱ ἐργασίαι πρὸς διόρυξιν τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ. Τὴν στιγμὴν ταύτην 15,000 ἐργάται εἰσὶν ἐν ἐνεργείᾳ καθ' ὅλην τὴν γραμμήν, ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ ἔχουσαν μῆκος 74 χιλιομέτρων. Ἤδη διὰ τῆς γενομένης ἐργασίας ἤρχισε νὰ διαφαίνηται καθαρῶς τὸ σχῆμα, ἡ τομὴ καὶ αἱ διαστάσεις τῆς διώρυγος. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου εἶχον ἐξαχθῆ περὶ τὰ 3,500,000 κυβικῶν μέτρων χώματος, ἄμμου, βράχων. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἀρτι λήξαντος Μαΐου θὰ ἐξάγωνται κατὰ μῆνα 2,500,000 κυβικῶν μέτρων ὑλικοῦ, ἤτοι περὶ τὰ 25 ἑκατομμύρια κατ' ἔτος, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἐποχῆς τῶν βροχῶν, ἥτις διαρκεῖ ἀπὸ Μαΐου μέχρι Νοεμβρίου. Διὰ τῆς τοιαύτης ἐργασίας ἡ κατασκευὴ τῆς διώρυγος θέλει συντελεσθῆ τῷ 1888, ἴσως καὶ ταχύτερον, ὡς πιστεύει αὐτὸς ὁ Λεσσέψ.

Αἱ ἐξορυκτήριοι μηχαναὶ αἱ ὑπὸ Ἀμερικανῶν καὶ Γάλλων μηχανικῶν διὰ τὴν διώρυγα κατασκευασθεῖσαι εἰσὶ θαυμάσιαι κατά τε τὴν ταχύτητα, τὴν εὐχρηστίαν καὶ τὴν δύναμιν, καὶ ὑπάρχουσι τριαῦται ἐξ αὐτῶν ἐξάγουσαι 4,000 κυβικῶν μέτρων γῆς καθ' ἑκάστην. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ οὐ μόνον οἱ μηχανικοὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις διάκειται εὐμενῶς πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν.

Κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἶχεν ἤδη κατασκευασθῆ κατὰ μῆκος τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ, ἥτις μεγάλως ἐχρησίμευσεν εἰς τὴν Ἑταιρίαν τῆς διώρυγος· ἀντὶ 8 ἁμαξοστοιχιῶν, ὅσαι τὸ παρελθὸν ἔτος ἦσαν ἐν ἐνεργείᾳ καθ' ἑκάστην, ἤδη κυκλοφοροῦσιν ἐπὶ τῆς γραμμῆς διπλάσιαι. Αἱ κατασκηνώσεις, τὰ χωρία τῶν ἐργατῶν, αἱ οἰκίαι τῶν ὑπαλλήλων, τὰ γραφεῖα, ξενοδοχεῖα, νοσοκομεῖα, πάντα εἰσὶν καλῶς κατεσκευασμένα, καὶ θαυμασίως διέπονται. Οὐδεμία ὑπηρεσία εἶνε ἐλλιπής, οὐδεμία μένει ἀδρανής, οἱ ὑπάρχοντες ἐργάται εἶνε ἐπαρκεῖς, χάρις δ' εἰς τὴν ἐπίμονον δραστηριότητα τοῦ Λεσσέψ εἰκάζεται ὅτι ἡ διῶρυξ θὰ εἶνε συντετελεσμένη ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν.

Κατ' ἔτος μεταβιβάζονται ἐν Γαλλίᾳ διὰ γάμων περιουσίαι ἀξίας 600 ἑκατομμυρίων φράγκων, ἐξ ὧν 100 ἑκατομμύρια εἰς κτήματα, 10 εἰς χρεώγραφα καὶ 470 εἰς χρυσὸν καὶ ἄλλον κινητὸν πλοῦτον· σημειωτέον δ' ὅτι εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον περιλαμβάνονται μόναι αἱ προῖκες αἱ ἀνακοινούμεναι ταῖς ἀρχαῖς πρὸς ἀπότισιν τῶν τελῶν. Ἐπειδὴ κατ' ἔτος τελοῦνται ἐν Γαλλίᾳ 300,000 γάμοι, αἱ προῖκες ἀνέρχονται κατὰ μέσον ὅρον εἰς 2000 φράγκα.

Τὰ πνευματώδη ποτὰ ἐν Γερμανίᾳ. Ἡ κατανάλωσις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν ἐν Γερμανίᾳ διαδίδεται ὁσημέραι περισσότερον. Ἐν Βερολίνῳ ἐπὶ 1,123,000 κατοίκων ὑπάρχουσι νῦν 11,169 καταστήματα πωλοῦντα πνευματώδη ποτά, ἐνῷ τῷ 1860 ὑπῆρχον μόνον 3637, ἤτοι τῷ μὲν 1860 ἓν κατάστημα ἐπὶ 136 κατοίκων, τῷ 1880 ἓν ἐπὶ 100 κατοίκων. Τῷ 1883 ἀπέθανον ἐν Γερμανίᾳ 10,000 ἀπὸ delirium tremens· ἐξ 100 δὲ καταδικαζομένων εἰς φυλάκισιν οἱ 46 εἶνε ἕνεκα μέθης. Ἐν Δατσίκῃ ἐπὶ 36 κρατουμένων ἐντὸς φρενοκομείου οἱ 26 ἦσαν ἐκ φιλοποσίας. Ἐν ὅλῃ δὲ τῇ Γερμανίᾳ ὑπελογίσθη ὅτι ἐπὶ 100 φόνων οἱ 46, ἐπὶ 100 θανατηφόρων πληγῶν αἱ 63, ἐπὶ 100 περιπτώσεων ἀντιστάσεως εἰς τὰς δημοσίας ἀρχὰς αἱ 76, ἐπὶ 100 βιασμῶν οἱ 60 καὶ ἐπὶ 100 περιπτώσεων προσβολῆς τῶν δημοσίων ἠθῶν αἱ 77 πράττονται ὑπὸ ἀνθρώπων ἐκβότων εἰς τὴν μέθην.

Ὁ Λουδοβίκος ΙΒ' ἔγραψεν ἰδιοχείρως εἰς τὸν δικαστὴν Ὀρμεσσών, συστήσας αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν αὐλικοῦ τινος. Ἡ σύστασις αὕτη συνέτεινε μόνον εἰς τὸ νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως, ἣν ὅμως ὁ αὐλικὸς ἀπώλεσε. Μετά τινας ἡμέρας, ὁ Ὀρμεσσὼν μετέβη εἰς τὴν αὐ-

λὴν διά τινα ὑπόθεσιν. Ὁ βασιλεὺς ἰδὼν αὐτὸν τῷ εἶπε: Ἔ! λοιπόν, κατεδικάσατε τὸν προστατευόμενόν μου; — Ναί, Μεγαλειότατε, ἀπήντησεν ὁ δικαστής, διότι ἐπείσθημεν ὅτι εἶχεν ἄδικον. — Τὸ ἐπερίμενα, ἐπανέλαβεν ὁ βασιλεύς. Ἂν δὲν ἀνταπεκρίθητε εἰς τὴν *σύστασίν* μου, ἀνταπεκρίθητε εἰς τὴν *προσδοκίαν μου*

Ἀγγλικὰ φύλλα πολὺν ποιοῦνται λόγον περὶ τῆς ἐφευρέσεως νοήμονος καὶ ἐπιχειρηματικοῦ Ἕλληνος, τοῦ κ. Βολανάκη, ὅστις κατώρθωσε νὰ κατασκευάζῃ νέον εἶδος σοκολάτας εὐωνοτάτης, ἅμα δὲ καὶ θρεπτικῆς, ἀναμιγνύων μετὰ τοῦ κακάου ξυλοκέρατα. Τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Βολανάκη ἀνιδρυθὲν ἐν Λονδίνῳ ἐργοστάσιον ἔχει μεγάλην ἔκτασιν καὶ σύγκειται ἐκ πολλῶν κτιρίων συνεχομένων πρὸς ἄλληλα, 15 δὲ μηχαναὶ μεταβάλλουσι τὴν πρώτην ὕλην εἰς γευστικωτάτην σοκολάταν τεθειμένην ἐντὸς κομψῶν κιβωτίων. Ἡ κατανάλωσις τοῦ προϊόντος, ὅπερ εἶναι γνωστὸν ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Bolonakis Chocolat Paste», προσέλαβεν ἤδη μεγάλας διαστάσεις.

Ἐπιρροὴ τοῦ χρώματος τῶν πτερῶν ἐπὶ τῆς ἐπωάσεως. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις Γερμανοῦ φυσιολόγου τὸ βαθύχρουν πτέρωμα τῆς ὄρνιθος μεγάλως ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῆς ἐκκολάψεως τῶν ὠῶν, διότι αὐξάνει τὴν δραστικότητά της, ἐπιταχύνει καὶ ἐν γένει ἐπιβοηθεῖ αὐτήν. Ἡ κυριωτέρα ἐξήγησις τοῦ φαινομένου εἶνε ὅτι τὰ βαθέος χρώματος πτερὰ ἀπορροφῶσι κάλλιον τὴν ἀκτινοβολοῦσαν ἐξωτερικὴν θερμότητα καὶ συντελοῦσιν εἰς τὴν ὕψωσιν τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος τῆς ὄρνιθος καὶ ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν. Αἱ κάλαι κλῶσσαι, ἐκτός τινων ἐξαιρέσεων, ἔχουσι βαθὺ πτέρωμα, ἀλλὰ τὸ χρῶμα τοῦτο ἀσκεῖ ἐπιρροὴν ὑπὸ ταύτην τὴν ἔποψιν ἐπὶ μόνον τῶν ὀρνίθων, αἵτινες ζῶσιν εἰς ἐλεύθερον ἀέρα καὶ ὑφίστανται τὴν ἐπενέργειαν τοῦ ἡλίου, οὐχὶ δὲ ἐπ' ἐκείνων, αἵτινες τηροῦνται κεκλεισμέναι, ἢ ἐν τεχνητῇ θερμότητι. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος φαινόμενον δὲν παρατηρεῖται εἰς μόνον τὰς ὄρνιθας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα πτηνά. Αἱ λευκαὶ χῆνες καὶ εἴδη τινὰ νησσῶν ἀνοικτοῦ χρώματος ἐκκολάπτουσι τὰ ὠά των σπανιώτερον τῶν ἄλλων.

Αἱ ἐφημερίδες τοῦ Μονάχου ἐδημοσίευσαν τὴν ἑξῆς γνωστοποίησιν:

« Πάντες οἱ τυφλοὶ ὡς καὶ οἱ πάσχοντες ἐξ ἀσθενείας τῶν ὀφθαλμῶν θέλουσιν εἶσθαι δεκτοὶ εἰς τὸ ἐσχάτως ἐν Τεγερνσέῃ ἱδρυθὲν ὀφθαλμοιατρεῖον. Οἱ ἐνδεεῖς, ἐφοδιαζόμενοι μὲ πιστοποιητικὰ μαρτυροῦντα περὶ τῆς καταστάσεώς των θέλουσιν εἰσάγεσθαι καὶ διαμένει δωρεὰν ἐν τῷ καταστήματι.

Ὑπογρ: Κάρολος-Θεόδωρος,
διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς »

Ὁ ἀσκληπιάδης οὗτος οὐδεὶς ἄλλος εἶνε, ἢ ὁ ἀδελφὸς τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Αὐστρίας, διαπρεπὴς πρίγκηψ, ἀλλὰ διαπρεπέστερος ὀφθαλμίατρος, φρονῶν ὅτι ἡ καλλιτέρα χρῆσις τῶν ἡγεμονικῶν αὐτοῦ ὡρῶν εἶνε ἡ γινομένη ἐπ' ἀγαθῷ τῆς δυστυχίας καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Τὸ τελευταῖον φυλλάδιον τῆς ὑπὸ τοῦ Μάκμιλλαν ἐκδιδομένης ἐγκρίτου ἀγγλικῆς ἐπιθεωρήσεως περιέχει ἀφήγησιν ἐκδρομῆς εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Χίου. Ὁ συντάκτης τῆς πραγματείας Θεόδωρος Βέντ λέγει προοιμιαζόμενος ὅτι τὴν ἐκδρομὴν δὲν ἐπεχείρησεν, ὅπως ἐπισκεφθῇ τὰ ἐρείπια τῶν σεισμῶν, ὅπως θαυμάσῃ τὴν καλλονὴν τῆς περιμισμένης νήσου καὶ γευθῇ ἐπὶ τόπου τὴν μαστίχην, ἀλλὰ διότι ἤκουεν ὅτι, « διανύων ἐπὶ ἡμιόνου δύο ἡμερῶν δρόμον διὰ τῶν ὀρέων θ' ἀφικνεῖτο εἰς τὸ χωρίον Πυργὶ κατοικούμενον ὑπὸ Ἑλλήνων τοῦ ἀρχαίου ἰωνικοῦ τύπου, ὧν οἱ φιλοξενία ἦτο παροιμιώδης καὶ ὧν τὰ ἔθιμα ὑπεμίμνησκον ἐν πολλοῖς τὰς περιγραφὰς τῶν ποιητῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος». « Τὰ νότια χωρία τῆς Χίου ὁμοιάζουσι πρὸς φρούρια. Δὲν ἔχουσι μὲν κυριολεκτικῶς τείχη, ἀλλὰ τὸ ὀπίσθιον μέρος τῶν οἰκιῶν ἑνοῦται οὕτως, ὥστε ἀποτελεῖ κυκλοτερῆ ὀχύρωσιν. Αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν ἐκβάλλουσιν εἰς ὁδὸν ζωννύουσαν ἔνδοθεν τὴν κώμην. Συνήθως ἡ κώμη ἔχει τέσσαρας εἰσόδους, ἤτοι στοὰς ὑπὸ τὰς οἰκίας, αἵτινες τὴν νύκτα κλείονται. Πολυάριθμοι στεναὶ ὁδοὶ φέρουσι πρὸς τὸ κέντρον τῆς κώμης, τὴν πλατεῖαν, ἧς ἐν μέσῳ ὑψοῦται πολλάκις πύργος ἐκ τῶν χρόνων τῶν γενουηνσίων. Τὸ ἰσόγαιον τοῦ πύργου κατέχεται ὑπὸ καφενείου, ὁ δὲ ἀνώτερος ὄροφος, εἰς ὃν ἀνέρχεταί τις διὰ φορητῆς κλίμακος, χρησιμεύει ὡς ἀκρόπολις ἐν ἡμέραις ταραχῶν. Τοιοῦτον ἦτο τὸ χωρίον Πυργί, ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ ἐπισκεφθῶμεν, ἐχάρημεν δ' ἰδόντες ὅτι ὁ οἶκος τοῦ φίλου μας ἔβλεπε πρὸς τὴν πλατεῖαν καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν ῥυπαρὰν καὶ σκοτεινὴν ὁδόν, δ' ἧς εἰσήλθομεν ». Ὁ Κ. Βέντ περιγράφει μετὰ χάριτος τὴν οἰκοδέσποιναν τοῦ Κυρὰν Κυριακὴν καὶ τὴν λοιπὴν οἰκογένειαν, ὡς καὶ τὰ ἀρχαῖκὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν ἀγαθῶν νησιωτῶν, τὰς σπονδάς, τοὺς γραφικοὺς χορούς, τὰ ἁρμονικὰ ᾄσματα. Περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Πυργὶ λέγει ὅτι οὔτε ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὔτε ἐν Ἀθήναις, οὔτε ἀλλαχοῦ εἶδεν ὡραιότερον πρότυπον βυζαντινοῦ ῥυθμοῦ. Ὅτε τὸ ἑσπέρας ἤρξατο ἡ συνδιάλεξις, οἱ χωρικοὶ ἀπηύθυναν παντοειδεῖς ἐρωτήσεις περὶ Ἀγγλίας καὶ ἰδίως περὶ Γλάδστωνος. « Πᾶς Ἕλλην, λέγει ὁ Κ. Βέντ, λατρεύει τὸ ὄνομα τοῦ Γλάδστωνος, πολὺ δ' ἀνήλθον εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν φιλοξενούντων με, ὅτε εἶπον ὅτι ἐσπούδασα ἐν Ὀξφόρδῃ. « Τότε λοιπόν, ἀνεφώνησαν οἱ ἀκούσαντες, εἶσαι συμμαθητὴς τοῦ Γλάδστωνος ». Ἐνόμισα φρόνιμον ν' ἀπαντήσω καταφατικῶς εἰς τὴν νέαν ἄποψιν τοῦ ζητήματος ».

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 832.